

Małgorzata Gradek-Lewandowska

PRZEWODNIK PO PRAWIE AUTORSKIM I PRAWACH POKREWNYCH W INTERECIE

Fundacja Wspomagania Wsi
Warszawa 2009

**POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI**

Fundacja
Wspomagania Wsi

1.	Zagadnienia ogólne.....	8
1.1	Czym jest prawo autorskie?.....	8
1.2	Czym jest utwór?.....	9
1.3	Czy dzieło jest utworem?	9
1.4	Gdzie znajdziemy regulacje dotyczące prawa autorskiego?	10
1.5	Kiedy rozpoczyna się ochrona utworu?	11
1.6	Czy prawo autorskie ochroni mój pomysł?	11
1.7	Czego prawo autorskie nie chroni?.....	11
1.8	Jakie postacie twórczości chroni prawo autorskie?	12
1.9	Na czym polega specyfika ochrony prawno autorskiej? Czym jest dualizm ochrony prawno autorskiej?	14
1.10	Czym są osobiste prawa autorskie?	14
1.11	Dlaczego istnieją autorskie prawa majątkowe? Utwór a egzemplarz utworu?	15
1.12	Na czym polega podzielność autorskiego prawa majątkowego? Czym są pola eksploatacji?	15
1.13	Komu przysługują autorskie prawa majątkowe?.....	17
1.14	Co się dzieje, jeśli twórców jest kilku? Współtwórczość i współwłasność praw?	18
1.15	Jak długo trwa ochrona prawno autorska? Czym jest domena publiczna?	19
1.16	Czym są prawa pokrewne?.....	20
1.17	W jaki sposób chroniony jest przedmiot praw pokrewnych?	20
1.18	Czy autorskie prawa osobiste to dobra osobiste?	21
1.19	Kiedy utwory są chronione innymi niż prawo autorskie przepisami?.....	22
1.20	Co wspólnego ma Internet z prawem autorskim? Czym dla prawa autorskiego jest Internet?	24
1.21	Czym różni się korzystanie z zawartości Internetu od dostępu do Internetu?.....	24
2.	Korzystanie z treści zamieszczonych w Internecie.	25
2.1	Jak mogę korzystać z utworów umieszczonych w Internecie?.....	25
2.2	Dlaczego za korzystanie z cudzych utworów należy płacić?	25
2.3	Co to jest dozwolony użytek?	26
2.4	Kiedy w Internecie mamy do czynienia z dozwolonym użytkowaniem?	27

2.5	Kiedy mogę korzystać z utworu w ramach dozwolonego użytku prywatnego (osobistego)?	27
2.6	Z czego wynika legalność przeglądania utworów na ekranie komputera?	28
2.7	Kto i kiedy może skorzystać z utworów w ramach dozwolonego użytku publicznego? ...	29
2.8	Jakie są dodatkowe warunki korzystania z utworów w zakresie dozwolonego użytku: prywatnego i publicznego?	29
2.9	Kiedy można korzystać z cudzej twórczości bez zgody jej autora?	30
2.10	Z kim należy się kontaktować, aby uzyskać zgodę na korzystanie z materiałów znajdujących się w Internecie?	30
2.11	Jakie umowy należy zawierać w zakresie korzystania z utworów?	31
2.12	Co bezwzględnie powinno znaleźć się w umowach?	32
2.13	Kiedy nie trzeba płacić za korzystanie z cudzych utworów?	33
2.14	Czym są licencje <i>creative commons</i> ?	34
2.15	Czym jest wolne oprogramowanie (<i>free software</i>)? Czym jest idea otwartego oprogramowania (<i>open source</i>)?	35
3.	Umieszczanie treści w Internecie	37
3.1	O czym trzeba pamiętać, umieszczając treści w Internecie?	37
3.2	Co mogę umieścić na swojej stronie internetowej?	37
3.3	Jakie postacie dozwolonego użytku mogą mieć zastosowanie w zakresie umieszczania utworów w Internecie?	38
3.4	Kiedy cytat jest poprawny?	39
3.5	Jakie są dodatkowe warunki umieszczania utworów w Internecie z powołaniem się na przepisy o dozwolonym użytku publicznym?	41
3.6	Kiedy na umieszczenie utworu w Internecie potrzebuję zgody innych osób?	41
3.7	Jak bezpiecznie korzystać z wizerunku innych osób?	41
3.8	Problem <i>peer-to-peer (P2P)</i> ?	42
3.9	Jak mogę naruszyć prawa innych osób?	42
4.	Konsekwencje prawne	43
4.1	W jaki sposób mogę naruszyć osobiste prawa autorskie?	44
4.2	W jaki sposób mogę chronić autorskie prawa osobiste?	44
4.3	W jaki sposób mogę chronić autorskie prawa majątkowe?	44
4.4	Kiedy w przypadku praw autorskich może zadziałać prokurator?	45

4.5	Jakimi środkami mogę się posłużyć w przypadku naruszenia wizerunku i innych dóbr osobistych?	46
4.6	Jak postąpić w przypadku naruszenia praw do utworów?	46
5.	Tytułem podsumowania: co się dzieje, gdy technika wyprzedza prawo?	47
	Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych.	

1. Zagadnienia ogólne

Szereg kwestii zawartych w przewodniku jest przedmiotem żywych dyskusji i sprzecznych opinii prawników. W odniesieniu do większości przepisów prawa autorskiego stosowanych na gruncie Internetu nie istnieje ustalone orzecznictwo sądów. Brak jest również jednolitej oceny i interpretacji niektórych zjawisk zachodzących w sieci.

Z powyższych względów celem przewodnika nie może być rozwianie wszystkich wątpliwości natury prawnej pojawiających się podczas korzystania z możliwości, jakie daje w dzisiejszych czasach Internet. Poza zakresem przewodnika pozostaje również szerokie i kontrowersyjne spektrum odpowiedzialności poszczególnych podmiotów organizujących i odpowiadających za techniczne aspekty funkcjonowania Internetu: dostawców dostępu do sieci (*access provider*) oraz dostawców usług w sieci (*service provider, host provider*). Usługi tych ostatnich podmiotów w znacznej części regulowane są innymi niż prawo autorskie przepisami.

Z założenia przewodnik ten ma zawierać praktyczne odpowiedzi na podstawowe pytania z zakresu prawa autorskiego, które stawia przed sobą użytkownik Internetu: zarówno ten, który przegląda strony www (użytkownik końcowy), jak i ten, który utwory chronione prawem autorskim umieszcza w sieci, stając się przez to dostawcą jej zawartości (*content provider*). Jednocześnie przewodnik ma być próbą usystematyzowania pojęć prawnych i relacji pomiędzy nimi, a także pomocą w uświadomieniu sobie niebezpieczeństw i zagrożeń, jakie wiążą się ze zbagatelizowaniem zasad prawa autorskiego. Na końcu każdej odpowiedzi zostały wskazane przepisy regulujące dane zagadnienie. Treść przepisów znajduje się w ostatniej części przewodnika.

Aby przybliżyć zagadnienia związane z prawem autorskim, trzeba zacząć od wyjaśnienia najważniejszych pojęć.

1.1 Czym jest prawo autorskie?

- Początków prawa autorskiego należy szukać w czasach, kiedy ludzie uświadomili sobie, że dzieło stworzone przez jednego artystę, może być kopiowane i powielane przez inne osoby. Wraz z rozwojem techniki, wynalazkiem druku i innych sposobów powielania obrazu czy technik zapisywania myśli ludzkiej, kopiowanie i powielanie dzieł stało się masowe, a wówczas okazało się, że należy ustalić zasady chroniące interesy twórców, ale też pozwalające innym na korzystanie z dorobku artystycznego i kulturalnego zgromadzonego na przestrzeni lat.
- Prawo autorskie jest więc **zbiorem zasad z jednej strony chroniących prawa autora do stworzonego przez niego dzieła, z drugiej strony – określających warunki korzystania z tego dzieła przez osoby inne niż autor**. Jednak nie każde dzieło będzie chronione prawem autorskim. Prawo autorskie chroni bowiem wyłącznie utwory. Musimy zatem postawić sobie pytanie, czym jest utwór...

Pamiętajmy: prawo autorskie chroni prawa autora do stworzonego przez niego dzieła i określa warunki korzystania z tego dzieła przez osoby inne niż autor.

1.2 Czym jest utwór?

- Utwór to efekt, przejaw, skutek twórczości człowieka; twórczości oryginalnej, odzwierciedlającej indywidualny charakter autora.
- Aby wiersz był chroniony prawem autorskim, nie ma znaczenia, czy jest on zapisany na kartce, nagrany na płytę CD czy wyrecytowany. Kartka, płyta CD, płótno, metal są **fizycznymi nośnikami utworu. Sposób wyrażenia utworu nie ma znaczenia dla prawa autorskiego.** Podobnie, dla ochrony przewidzianej prawem autorskim nie ma znaczenia, jakim materiałem posłużył się autor dla utrwalenia utworu: cennym kruszcem czy papierem. Ważna jest twórcza myśl zawarta w tym materiale.
- To, co jest najcenniejsze, to **indywidualny charakter jaki twórca nadał swojemu utworowi.** Aby to zrozumieć, wyobraźmy sobie dwóch malarzy z kompletem takich samych farb i płócien. Ustawmy malarzy w tym samym miejscu i poprośmy, aby każdy z nich namalował ten sam widok. Obaj malarze widok ten przedstawią inaczej; każdy nada swemu obrazowi indywidualny charakter.
- Musimy także pamiętać, że **utwór może być stworzony jedynie przez człowieka.** Barwna kompozycja namalowana przez maszynę-robota nie będzie chroniona prawem autorskim. Wątpliwości mogą pojawić się przy okazji kreowania i ożywiania fikcyjnych, wizualnych postaci za pomocą specjalnie w tym celu stworzonego oprogramowania. Owszem, programy są chronione prawem autorskim, ale w odniesieniu do **rezultatu pracy komputera**, przyjmuje się, że utwór nie powstaje.
- Dla prawa autorskiego **nie ma znaczenia, jaką wartość przypisuje się utworowi.** Historia pokazuje, że często dzieła niedoceniane za życia swoich twórców, dopiero po ich śmierci zostawały dostrzeżone i docenione przez następne pokolenia. Prawo autorskie chroni zarówno utwory znane, jaki i te „pisane do szuflady”.
- Podane powyżej kryteria prowadzą do wniosku, że nie wszystko, co znajduje się w Internecie, może podlegać prawu autorskiemu. Zdecydowana jednak większość tekstów, zdjęć, grafiki, układów (layoutów) stron www, będzie podlegała regulacjom opisanym w przewodniku.

[patrz: art. 1, 6 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. 06.90.631 z późniejszymi zmianami), dalej jako „upapp”]

1.3 Czy dzieło jest utworem?

- Odpowiedź na to pytanie pojawiła się już wcześniej (patrz punkt 1.2). **Nie każde dzieło będzie chronione prawem autorskim, prawo autorskie chroni bowiem**

wyłącznie utwory. Owszem, dzieło może być utworem, ale tylko to, które spełnia opisane wyżej kryteria. Innymi słowy, tylko niektóre dzieła są utworami.

- ▣ Umowa o dzieło jest jedną z umów prawa cywilnego. Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Dziełem będzie np. przygotowanie drewnianego stołu, ale żeby stół ten został uznany za utwór, musi być oryginalny i podkreślać indywidualny charakter swojego twórcy.

1.4 Gdzie znajdziemy regulacje dotyczące prawa autorskiego?

W poszczególnych państwach istnieją różne przepisy regulujące zasady prawa autorskiego. W Polsce podstawowe regulacje zawiera **ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. 06.90.631 z późniejszymi zmianami)**.

- ▣ Przepisy „upapp” stosuje się do utworów:
 - ✓ których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim lub
 - ✓ których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej albo państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub
 - ✓ które zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo równocześnie na tym terytorium i za granicą lub
 - ✓ które zostały opublikowane po raz pierwszy w języku polskim lub
 - ✓ które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

- ▣ W przypadku Internetu wyliczenie to ma o tyle istotne znaczenie, iż jest to sieć ogólnosiwiatowa, ponadpaństwowa. Często dzieje się tak, że autor tekstu jest obywatelem polskim, ale jego strona znajduje się na serwerze za granicą. Łącząc się z serwerem zagranicznym, wchodzimy na strony podlegające innym systemom prawnym.

Pamiętajmy, że wchodząc na strony inne niż polskie, zaczynamy poruszać się w zakresie obcego prawa, które w konkretnych sytuacjach może – odmiennie od polskich zasad przedstawionych w przewodniku – traktować nasze działania.

- ▣ Oprócz „upapp” są też inne akty prawne szczegółowo określające zagadnienia wynikające z prawa autorskiego (inne ustawy, rozporządzenia). Obowiązują też przepisy umów międzynarodowych, których Polska jest stroną, a także regulacje Unii Europejskiej, dzięki którym rozwiązania przyjęte w polskiej ustawie są zbliżone do rozwiązań krajów europejskich. Z uwagi na silne powiązanie autorskich praw majątkowych z prawem własności, istotną rolę odgrywają też przepisy Konstytucji RP.
[patrz: art. 4 „upapp”]

1.5 Kiedy rozpoczyna się ochrona utworu?

- ▣ Ochrona utworu wynikająca z prawa autorskiego rozpoczyna się od momentu, w którym **utwór zostaje stworzony, wyrażony, uzewnętrzniony**, a dokładniej „ustalony”. Ten moment ustalenia utworu to najczęściej chwila, kiedy utwór zostanie zaprezentowany albo utrwalony w sposób możliwy do zobaczenia czy usłyszenia przez inne osoby.
- ▣ Nie istnieją żadne rejestry ani instytucje, do których należy zgłaszać utwór, aby uzyskać potwierdzenie przysługujących autorowi praw. **Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.**
- ▣ Co warto podkreślić: w polskim prawie nie ma też potrzeby oznaczania utworów w szczególny sposób. Takich oznaczeń wymaga prawo anglosaskie i stąd czasami możemy znaleźć oznaczenie ©, ® lub ™. Ochrona utworu chronionego polską ustawą nie jest uzależniona od oznaczenia w ten lub zbliżony sposób.

[patrz: art. 1 „upapp”]

1.6 Czy prawo autorskie ochroni mój pomysł?

Nie, nawet najbardziej genialnych pomysłów prawo autorskie nie chroni. Ochroną prawa autorskiego objęty jest jedynie sposób wyrażania, natomiast **nie są nią objęte odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania**. Innymi słowy, można mieć świetny pomysł na wiersz, ale do uzyskania ochrony prawno autorskiej trzeba wiersz ten stworzyć. Podobnie ze wspaniałym pomysłem na oryginalny obraz, scenariusz na film, który zwycięży w rankingach oglądalności. Najpierw należy te dzieła stworzyć.

[patrz: art. 1 „upapp”]

1.7 Czego prawo autorskie nie chroni?

- ▣ Wiemy już, że prawo autorskie chroni utwory. Zatem nie chroni:
 - ✓ tego, co nie może być uznane za utwór, bo np. nie jest oryginalne i twórcze – nie podlega ochronie prawno autorskiej, nie spełnia kryteriów z punktu 1.2.

✓ tego co „upapp” **spod swej ochrony wprost wyłącza** pomimo, iż są to wytwory ludzkiego intelektu:

- **aktów normatywnych** i ich urzędowych projektów;
- **urzędowych** dokumentów, materiałów, znaków, symboli;
- opublikowanych **opisów patentowych lub ochronnych**;
- **prostych informacji prasowych**.

📖 W praktyce wyłączenie ustawowe nie oznacza dowolności korzystania z wymienionych wyżej elementów, a jedynie **wyłączenie w odniesieniu do nich zasad obowiązujących w prawie autorskim**. Jeśli np. chcemy użyć godła polskiego, to regulacji na ten temat musimy poszukać w ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych, a nie w prawie autorskim. Prosta informacja prasowa nie podlega ochronie „upapp”, ale jest regulowana przepisami Prawa prasowego (patrz punkt 1.19).

[patrz: art. 4 „upapp”]

1.8 Jakie postacie twórczości chroni prawo autorskie?

Teksty pisane prozą, wiersze, zdjęcia, pliki muzyczne, filmy, rysunki... Jak skatalogować efekt twórczej działalności człowieka? Można przyjąć różne kryteria. Tylko niektóre z nich zostaną tutaj wymienione.

📖 Ze względu na **sposób wyrażenia**, w ślad za „upapp” możemy wyróżnić i znaleźć w Internecie utwory:

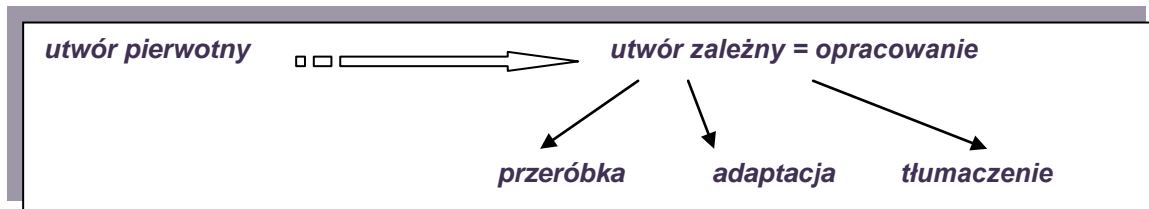
- ✓ wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- ✓ plastyczne;
- ✓ fotograficzne;
- ✓ lutnicze;
- ✓ wzornictwa przemysłowego;
- ✓ architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- ✓ muzyczne i słowno-muzyczne;
- ✓ sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- ✓ audiowizualne (w tym filmowe).

📖 Z uwagi na ilość osób zaangażowanych w twórczy proces, możemy wskazać **utwory tworzone przez jedną osobę** np. kompozytor muzyki, jak i **utwory zbiorowe** np. film.

Rozróżnienie to jest istotne ze względu na ilość osób, którym przysługiwać będą autorskie prawa majątkowe do danego utworu i z którymi należy kontaktować się, aby stosowne zgody na korzystanie z utworu uzyskać.

■ Biorąc pod uwagę samodzielność utworu możemy wyróżnić: **utwory pierwotne** i **utwory** od nich **zależne**, przy czym rozróżnienie to ma znaczenie w zakresie korzystania z utworów zależnych, których jesteśmy autorami:

- ✓ **utwór pierwotny** to utwór, który stanowi podstawę dla istnienia utworu zależnego (opracowania) np. książka, której treść zamierzamy przetłumaczyć na inny język;
- ✓ opracowanie powstaje w wyniku przejścia pewnych elementów z utworu, który jest przedmiotem opracowania; istnienie utworu zależnego jest uzależnione od wcześniejszego powstania utworu pierwotnego, dlatego **utworem zależnym** jest np. tłumaczenie książki z języka polskiego na język obcy. W podanym przykładzie: gdyby nie istniał utwór pierwotny w języku polskim, to nie powstałoby tłumaczenie, tym samym nie byłoby utworu zależnego. W przypadku utworu zależnego trzeba pamiętać o tym, że na **rozporządanie i korzystanie z opracowania należy uzyskać zgodę twórcy utworu pierwotnego**. Zgodnie z tą zasadą, mogę wykonać tłumaczenie obcojęzycznej książki na własne potrzeby, ale np. na wydanie tłumaczenia drukiem muszę uzyskać zgodę autora oryginału.

Pamiętajmy: tworzyć utwory zależne możemy bez zgody i wiedzy twórcy utworu pierwotnego, ale już na korzystanie i rozporządanie utworem zależnym potrzebna jest zgoda twórcy utworu pierwotnego.

■ Innym niż utwór zależny, choć w jakimś stopniu czerpiącym z istnienia wcześniejszego utworu, jest **utwór inspirowany**. Jest to utwór, którego twórca czerpał inspirację, pomysł z już istniejącego utworu. W odróżnieniu jednak od utworu zależnego – utwór inspirowany, aby mógł być przedmiotem prawa autorskiego, musi być **samoistnym** i oryginalnym (spełniać kryteria, o których mowa w punkcie 1.2), pomimo wykorzystania cudzych myśli czy pomysłów.

■ Z uwagi na specyfikę Internetu można wymienić dwa utwory, których eksploatacja bardzo ściśle jest powiązana z Internetem:

- ✓ **dzieła multimedialne** – stanowią interaktywne połączenie różnych środków wyrazu (a więc także różnych utworów): tekstu, muzyki, obrazu, filmu, zapisanych w formie zdigitalizowanej, cyfrowej;

- ✓ **strony www** – zwykle chronione są prawem autorskim ze względu na układ elementów umieszczonych na stronach oraz zastosowaną typografię;

[patrz art. 1,2 i 3 „upapp”]

1.9 Na czym polega specyfika ochrony prawno autorskiej? Czym jest dualizm ochrony prawno autorskiej?

Utwór jest chroniony prawem autorskim na dwóch płaszczyznach: pierwszej związanej z „ojcostwem” utworu i drugiej – zabezpieczającej majątkowe interesy twórcy. Jedne i drugie przysługują twórcy od chwili ustalenia utworu:

- ✓ pierwsza płaszczyzna to **autorskie prawa osobiste** – przynależne twórcy utworu, dożywotnio wiążące autora utworu z jego dziełem;
- ✓ druga płaszczyzna to **autorskie prawa majątkowe** – możliwe jest przenoszenie ich przez twórcę na inne osoby, wygasające po upływie czasu ochrony przewidzianego przepisami ustawy.

[patrz art. 16 i 17 „upapp”]

1.10 Czym są osobiste prawa autorskie?

 Autorskie prawa osobiste służą powiązaniu utworu z jego twórcą. Chronią szczególną, **osobistą więź twórcy z jego utworem**. Ze względu na tę wyjątkową więź z utworem, jedynie autorowi przysługuje:

- ✓ prawo do **autorstwa** utworu;
- ✓ prawo do **oznaczenia utworu** swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- ✓ prawo do **zachowania nienaruszalności treści i formy** utworu oraz jego **rzetelnego wykorzystania**;
- ✓ prawo **decydowania o pierwszym udostępnieniu** utworu publiczności;
- ✓ prawo **nadzoru nad sposobem korzystania** z utworu (tzw. nadzoru autorskiego).

 Osobiste prawa autorskie nigdy nie wygasają. Twórca nie może zrzec się autorskich praw osobistych, nie może też zbyć ich i przenieść na inną osobę. Może jednak **zobowiązać się do niewykonywania tych praw** np. do nieoznaczania utworu swoim nazwiskiem.

[patrz art. 16 „upapp”]

1.11 Dlaczego istnieją autorskie prawa majątkowe? Utwór a egzemplarz utworu?

- ▣ Autorskie prawa majątkowe istnieją po to, aby zabezpieczyć ekonomiczny interes twórcy utworu. Są ściśle powiązane z wartością utworu, a więc ceną, za jaką nabywcy są skłonni to prawo nabyć.
- ▣ Należy zauważyć, że materiał, z którego wykonany jest egzemplarz utworu (**fizyczny nośnik**), może mieć bardzo niską wartość, a utwór na nim „zapisany” – ogromną, np. genialny tekst zostaje zapisany na zwykłej kartce papieru lub płycie CD; może być także odwrotnie: mało oryginalny utwór zostanie wyrzeźbiony w diamencie.
- ▣ Z uwagi na digitalizację utworu, tzn. zapisanie w postaci cyfrowej, i umieszczenie tak zapisanego utworu w sieci internetowej, pojęcie egzemplarza utworu czy materiału, z którego ten egzemplarz jest wykonany, utraciło po części swoje znaczenie. Aby zapoznać się z treścią utworu literackiego czy zdjęcia opublikowanego w Internecie, nie musimy nawet drukować tekstu czy zdjęcia.
- ▣ Autorskie prawa majątkowe mogą być dziedziczone. W konstrukcji są one zbliżone do uprawnień właściciela rzeczy określonych w kodeksie cywilnym. Prawa te są przedmiotem obrotu, tzn. mogą być sprzedawane i „udostępniane” innym osobom na podstawie umów (patrz punkt 2.11). W tym miejscu należy wspomnieć, że wyróżniamy umowy sprzedaży autorskich praw majątkowych i umowy licencyjne.
- ▣ W ramach autorskich praw majątkowych autorowi przysługuje:
 - ✓ prawo do **korzystania z utworu**;
 - ✓ prawo **rozporządzania utworem** na wszystkich polach eksploatacji,a także
 - ✓ prawo do **wynagrodzenia za korzystanie** z utworu przez inne osoby.
- ▣ Autorskie prawa majątkowe powstają (tak jak prawa osobiste) z chwilą ustalenia utworu, ale w przeciwieństwie do osobistych, wygasają po upływie ochrony przewidzianej przepisami prawa autorskiego (punkt 1.15).

[patrz art. 17 „upapp”]

1.12 Na czym polega podzielność autorskiego prawa majątkowego? Czym są pola eksploatacji?

- ▣ Wiemy już, że jednym z autorskich praw majątkowych jest prawo do korzystania z utworu. Z doświadczenia wiemy, że z utworu można korzystać w różny sposób: np. tekst może być wydrukowany na kartce, nagrany na płycie CD, zaśpiewany w formie

piosenki, umieszczony w Internecie. Określone **sposoby korzystania z utworu nazywamy polami eksploatacji.**

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych wymienia kilka kategorii pól eksploatacji:

- ✓ **w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu** - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- ✓ **w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono** – wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- ✓ **w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w punkcie powyżej** – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym; pod tym ostatnim określeniem rozumie się możliwość umieszczenia utworu w Internecie, dlatego w umowach dotyczących korzystania z utworu w Internecie to pole eksploatacji powinno być uwzględnione, jeśli zamierzamy utwór np. umieścić na własnej stronie www.

Pamiętajmy: rozpowszechnianie utworu w Internecie jest samodzielnym, odrębnym polem eksploatacji.

Podzielność majątkowego prawa autorskiego w praktyce oznacza możliwość sprzedaży autorskiego prawa majątkowego lub udzielenia zezwolenia na korzystanie z utworu tylko w zakresie określonego pola eksploatacji np. w zakresie publicznego wykonania, czy tylko w zakresie utrwalania i zwielokrotniania za pomocą techniki cyfrowej z jednoczesną zgodą na wprowadzenie do obrotu. Pozostałe pola eksploatacji mogą pozostać przy twórcy albo mogą być przeniesione na inne osoby.

Z punktu widzenia użytkownika utworu bardzo ważne jest zatem określenie sposobów korzystania z utworu, określenie pól eksploatacji. Nabywca autorskich praw majątkowych lub licencjodawca muszą znać zakres nabytego czy uzyskanego w drodze licencji sposobu korzystania z utworu. **Jeśli zatem zamierzamy utwór umieścić w Internecie, to na takie korzystanie z utworu musimy mieć zgodę twórcy.**

[patrz art. 50 „upapp”]

1.13 Komu przysługują autorskie prawa majątkowe?

- Pierwotnie, tj **od początku istnienia utworu, prawa te przysługują twórcy**. Zatem **twórcą jest osoba, która stworzyła utwór**. Przyjmuje się domniemanie, iż twórcą jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniło na egzemplarzach utworu lub której autorstwo, w związku z rozpowszechnieniem utworu, podano do wiadomości w jakikolwiek inny sposób. Domniemanie może być obalone, tzn. domniemanie to jest zasadą, której istnieniu można zaprzeczyć. Jednak ten, kto zaprzecza tej zasadzie, twierdzenia swoje musi udowodnić.

- Skoro autorskie prawa majątkowe, w odróżnieniu od praw osobistych, mogą być przenoszone na inne osoby w drodze umowy, to możemy mówić o podmiotach pochodnie uzyskujących autorskie prawa majątkowe **na podstawie umowy**: nabywcy autorskiego prawa majątkowego i licencjodawcy:
 - ✓ **nabywca autorskiego prawa majątkowego** na podstawie umowy rozporządzającej tj. umowy przeniesienia autorskich praw majątkowych, zyskuje/kupuje wyłączone prawo do korzystania z danego utworu na określonym w umowie polu eksploatacji (patrz punkt 1.12); sytuacja ta jest zbliżona do sprzedaży np. mieszkania: dotychczasowy właściciel pozbywa się przysługującego mu prawa własności a nabywca to prawo zyskuje;

 - ✓ **licencjodawcą** jest ten, komu twórca lub inna upoważniona do dysponowania prawami do utworu osoba (tzw. **licencjodawca**) zezwoliła na korzystanie z utworu na określonych polach eksploatacji; na podstawie umowy licencyjnej; licencjodawca nie pozbywa się przysługujących mu praw, a jedynie upoważnia inną osobę (**licencjodawcę**) do korzystania z utworu w określonym zakresie; w tym przypadku możemy posłużyć się zbliżoną konstrukcją najmu mieszkania: doczasowy właściciel nadal jest właścicielem, ale zezwala innej osobie na korzystanie z jego mieszkania na warunkach przez nich uzgodnionych, sam powstrzymuje się od korzystania z mieszkania.

Umowy te są sposobem pozyskania zgody na korzystanie z cudzych utworów (patrz punkt 2.11).

- W odróżnieniu od nabywcy prawa autorskiego i licencjodawcy, uzyskujących prawo do korzystania z utworu na podstawie umowy, istnieją podmioty, które uzyskują autorskie prawa majątkowe do utworu **na podstawie określonych regulacji prawnych**:
 - ✓ **spadkobierca** dziedziczy majątkowe prawa autorskie według ogólnych reguł dziedziczenia; przy czym „upapp” wprowadza jeden wyjątek dotyczący uprzywilejowania pozostałych przy życiu współtwórców utworu współautorskiego, którzy dziedziczą część majątkowych praw autorskich

przysługujących zmarłemu współtwórcy w sytuacji, gdy nie posiada on innych spadkobierców ustawowych;

- ✓ **pracodawca** twórcy staje się podmiotem autorskich praw majątkowych do utworu stworzonego przez pracownika po spełnieniu łącznie dwóch warunków:
 - utwór został stworzony przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy
 - oraz
 - brak jest odmiennych postanowień umownych między pracownikiem a jego pracodawcą;
- ✓ w przypadku **producenta utworu audiowizualnego** (np. filmu) obowiązuje domniemanie, że producent utworu audiowizualnego nabywa na mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego jako całości; podobnie jak w przypadku autorstwa utworu, domniemanie to jest zasadą, jeśli jakaś osoba twierdzi, że w konkretnym przypadku zasada taka nie miała miejsca, swoje twierdzenia musi udowodnić.

[patrz art. 12, 13, 14, 15, 18, 19, 41, 42 „upapp”]

1.14 Co się dzieje, jeśli twórców jest kilku? Współtwórczość i współwłasność praw?

- ▣ O współtwórczości, a tym samym o współwłasności praw możemy mówić, gdy dany utwór zostanie stworzony przez kilku autorów (np. wspólne napisanie tekstu, skomponowanie muzyki). Tutaj także w ustawie przewidziano domniemanie: przyjęto zasadę, iż wielkości udziałów współtwórców są równe; jeśli inny jest wkład poszczególnych twórców w powstanie wspólnego utworu, okoliczność tę należy udowodnić.
- ▣ W przypadku wykonywania wspólnego prawa do utworu należy pamiętać o kilku zasadach:
 - ✓ do wykonywania praw autorskich do całości utworu potrzebna jest zgoda wszystkich współtwórców;
 - ✓ każdy ze współuprawnionych samodzielnie może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia prawa autorskiego do całości utworu;

- ✓ każdy ze współtwórców może wykonywać prawo autorskie do swojej części utworu, o ile nie powoduje to uszczerbku na prawach pozostałych współtwórców.

▣ Zasady te są istotne w kontekście uzyskiwania zgody na korzystanie z utworu, jeśli do utworu tego prawa przysługują kilku osobom. W takiej sytuacji umowa na podstawie, której uzyskujemy zgodę twórców na umieszczenie utworu w Internecie, powinna być zawarta ze wszystkimi twórcami lub jedną osobą upoważnioną do reprezentowania pozostałych współtwórców.

▣ Internet daje możliwość współpracy kilku twórców i tym samym sprzyja powstawaniu wspólnych utworów, ale też rodzi wątpliwości: kiedy utwór zostaje stworzony czy rozpowszechniony skoro np. współtwórcy nie spotykają się, a niekiedy nawet nie znają?

[patrz art. 9 „upapp”]

1.15 Jak długo trwa ochrona prawno autorska? Czym jest domena publiczna?

▣ Autorskie prawa do danego utworu „pojawiają” się niejako z chwilą „pojawienia” się utworu. Różny jest jednak czas trwania praw autorskich:

- ✓ **osobiste prawa autorskie** do utworu nigdy nie wygasają, zawsze, jeśli będziemy znać autorstwo tego utworu, powiążemy dany utwór z nazwiskiem jego twórcy;
- ✓ natomiast **majątkowe prawa autorskie** wygasają z upływem lat 70:
 - od śmierci twórcy lub od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
 - jeżeli twórca nie jest znany – od daty pierwszego rozpowszechnienia utworu;
 - jeżeli autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy „upapp” innej osobie niż twórca – od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony – od daty jego ustalenia;
 - w odniesieniu do utworu audiowizualnego – od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego.

▣ Zagadnienie czasu ochrony prawno autorskiej ma znaczenie w sytuacji, gdy chcemy skorzystać z utworu, którego twórca zmarł ponad 70 lat temu. Na umieszczenie

takiego utworu w Internecie czy na wykorzystanie takiego utworu znalezione w Internecie nie musimy uzyskiwać zgody spadkobierców twórcy, utwór taki wszedł do tzw. **domeny publicznej, czyli zbioru utworów traktowanych jako wspólny dorobek ludzkości.**

[patrz art. 36-39 „upapp”]

1.16 Czym są prawa pokrewne?

- ▣ Prawa pokrewne także służą ochronie rezultatów ludzkiego wysiłku umysłowego, ale takiego, który nie prowadzi do powstania nowego utworu. Innymi słowy: prawa pokrewne to z reguły prawa powstałe dzięki wykonywaniu utworów stworzonych przez inne osoby, dlatego prawa te przysługują tym podmiotom czy osobom, które utwory innych osób wykonują, utrwalają, upubliczniają.
 - ✓ **artystyczne wykonania** – są to w szczególności: działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów i innych osób, w sposób twórczy przyczyniających się do wykonania utworu;
 - ✓ **fonogramy i wideogramy** – fonogram to pierwsze utrwalenie warstwy dźwiękowej wykonania utworu albo innych zjawisk akustycznych; wideogram to pierwsze utrwalenie sekwencji ruchomych obrazów, z dźwiękiem lub bez;
 - ✓ **nadania programów radiowych i telewizyjnych** – przedmiotem ochrony są tutaj nadania, czyli emisje (radiowe lub telewizyjne) określonych programów;
 - ✓ **pierwsze wydania** – jest to wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania na wszystkich polach eksploatacji z utworu, którego czas ochrony już wygasł, a jego egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane przez wydawcę, który jako pierwszy opublikował lub w inny sposób rozpowszechnił ten utwór.
- ▣ Ochrona praw pokrewnych jest krótsza niż praw autorskich i z reguły trwa 50 lat, z wyjątkiem prawa do pierwszych wydań i wydań naukowych i krytycznych.
- ▣ Korzystanie z przedmiotu praw pokrewnych odbywa się na zasadach podobnych do praw autorskich, ale zawiera też odrębności sprawiające, iż ochrona praw pokrewnych jest nieco słabsza.

[patrz art. 85-93 „upapp”]

1.17 W jaki sposób chroniony jest przedmiot praw pokrewnych?

Artyście wykonawcy przysługują prawa, które można podzielić na dwie kategorie podobne do praw osobistych i majątkowych przysługujących twórcom, w zakresie:

- ochrony dóbr osobistych** artysty wykonawcy, w tym do:
 - ✓ wskazywania go jako wykonawcy, z wyłączeniem przypadków, gdy pominięcie jest zwyczajowo przyjęte,
 - ✓ decydowania o sposobie oznaczenia wykonawcy, w tym zachowania anonimowości albo posłużenia się pseudonimem,
 - ✓ sprzeciwiania się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię;

- korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania** prawami do niego na następujących polach eksploatacji:
 - ✓ w zakresie utrwalania i zwielokrotniania – wytwarzania określoną techniką egzemplarzy artystycznego wykonania, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,
 - ✓ w zakresie obrotu egzemplarzami, na których artystyczne wykonanie utrwalono – wprowadzania do obrotu, użyczenia lub najmu egzemplarzy,
 - ✓ w zakresie rozpowszechniania artystycznego wykonania w sposób inny niż określony w punkcie powyżej – nadawania, reemitowania oraz odtwarzania, chyba że są one dokonywane za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, a także publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

- Artyście wykonawcy, tak jak twórcy, służy prawo do wynagrodzenia za korzystanie z artystycznego wykonania lub za rozporządzanie prawami do takiego wykonania, a także w przypadku nadawania, reemitowania lub odtwarzania artystycznego wykonania za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza.

[patrz art. 86 „upapp”]

1.18 Czy autorskie prawa osobiste to dobra osobiste?

- Pomimo podobieństwa nazw autorskie prawa osobiste stanowią zupełnie inną instytucję prawa niż dobra osobiste. Rozgraniczenie znajdujemy w przepisach:
 - ✓ autorskie prawa osobiste to część **praw autorskich**, a więc ich ochrony poszukujemy w „**upapp**”, natomiast dobra osobiste chronione są przepisami **kodeksu cywilnego**.
 - ✓ autorskie prawa osobiste opisane są w punkcie 1.10 przewodnika, natomiast dobra osobiste człowieka to m.in.: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska.

Na szczególną uwagę zasługuje twórczość naukowa i artystyczna. Czasami, niezależnie od ochrony przewidzianej w przepisach „upapp”, w konkretnym przypadku zasadne będzie skorzystanie z ochrony przewidzianej w kodeksie cywilnym dla dóbr osobistych. Ochrona ta dotyczy zarówno:

✓ sytuacji, gdy dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem – wówczas poszkodowana osoba może żądać zaniechania tego działania;

a także

✓ sytuacji, gdy naruszenie zostało dokonane: wówczas pokrzywdzony może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności żeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie; na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny; jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Istotnym jest, że z ochrony przewidzianej przepisami kodeksu można skorzystać niezależnie od zastosowania przepisów prawa autorskiego; tak więc ochronę można stosować równolegle.

W przypadku Internetu o dobrach osobistych możemy mówić w kilku sytuacjach: najczęściej dochodzi do naruszenia dobra osobistego jakim jest wizerunek, np. poprzez opublikowanie fotografii osoby. Jeśli fotografia artystyczna zostanie umieszczona w Internecie, to pokrzywdzonymi mogą być: zarówno fotograf, bez którego zgody nastąpiło opublikowanie fotografii, oraz osoba, której wizerunek znajduje się na fotografii (patrz punkt 3.7). Innym przykładem naruszenia dóbr osobistych może być odesłanie za pomocą tzw. linków, czyli automatycznych odsyłaczy do innych stron www. Samo odesłanie nie będzie wiązało się z prawem autorskim, ale odesłanie na strony, z którymi twórca np. nie chce być kojarzony, może spowodować zarzut naruszenia dóbr osobistych twórcy przez osobę odsyłającą.

1.19 Kiedy utwory są chronione innymi niż prawo autorskie przepisami?

Zdarza się, iż utwór, ze względu na spełnienie warunków przewidzianych innymi niż prawo autorskie przepisami, podlega zasadom wynikającym także z tych innych regulacji prawnych. Przykłady tych sytuacji są następujące:

- ✓ gdy utwór graficzny lub muzyczny zostaje zarejestrowany w Urzędzie Patentowym jako znak towarowy (zgodnie z przepisami ustawy – Prawo własności przemysłowej, znakiem towarowym może być każde oznaczenie, które można przedstawić w sposób graficzny, jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa; znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy). W takiej sytuacji, autor lub osoba, na którą autor przeniósł swoje prawa (patrz punkt 2.11), może w przypadku korzystania ze znaku przez osobę nieupoważnioną zastosować ochronę wynikającą zarówno z przepisów „upapp” (więcej na ten temat w rozdziale 4) jak i właściwych przepisów ustawy – **Prawo własności przemysłowej**;
- ✓ utwór literacki lub fotografia może podlegać także regulacjom ustawy – **Prawo prasowe**; zgodnie z którą materiałem prasowym jest „każdy opublikowany lub przekazany do opublikowania w prasie tekst albo obraz o charakterze informacyjnym, publicystycznym, dokumentalnym lub innym, niezależnie od środków przekazu, rodzaju, formy, przeznaczenia czy autorstwa”. Jest to o tyle istotne, że na podstawie „upapp” z zakresu ochrony autorskiej wyłączone zostały „proste informacje prasowe”, a więc informacje wyrażone w sposób standardowy, rejestrujące fakty; informacje te, traktowane są jako materiał prasowy;
- ✓ wizerunek osoby chroniony jest zarówno **przepisami „upapp”**, ustawy – **Prawo prasowe**, jak i przepisami dotyczącymi dóbr osobistych zawartych w **kodeksie cywilnym** (patrz punkt 3.7);
- ✓ utwór słowny może być także firmą, tzn. nazwą, pod którą przedsiębiorca, spółka prowadzi swoją działalność; naruszenie praw do firmy może rodzić odpowiedzialność przewidzianą przepisami „upapp” i **kodeksu cywilnego**; w niektórych sytuacjach **kodeksu spółek handlowych**;
- ✓ jedynym z czynów nieuczciwej konkurencji przewidzianych przepisami ustawy o **zwalczaniu nieuczciwej konkurencji** („uznk”) jest „takie oznaczenie towarów lub usług (...), które może wprowadzić klientów w błąd co do pochodzenia”; także na gruncie „upapp” zatajenie autorstwa utworu (np. w postaci logo oznaczającego towary) jest naruszeniem autorskich praw osobistych; zatem ten sam czyn może naruszać obie ustawy; innym czynem nieuczciwej konkurencji jest „naśladowanie gotowego produktu, polegające na tym, że za pomocą technicznych środków reprodukcji jest kopiowana zewnętrzna postać produktu, jeżeli może wprowadzić klientów w błąd co do tożsamości producenta lub produktu”; popełnienie tego czynu

„uznk” może stanowić podstawę do odpowiedzialności karnej z tytułu naśladowstwa autorstwa przewidzianej przepisami „upapp”.

1.20 Co wspólnego ma Internet z prawem autorskim? Czym dla prawa autorskiego jest Internet?

Internet jest jednym z pól eksploatacji utworów (patrz punkt 1.12). Umieszczenie utworu w sieci internetowej daje możliwość zapoznania się z utworem wszystkim osobom korzystającym z Internetu. Masowość dostępu do utworu jest praktycznie nieograniczona. W odróżnieniu od nośników fizycznych takich jak drukowana kartka papieru, płyta CD czy płyta DVD – wymagających fizycznego ich posiadania, zapewnienie sobie dostępu do Internetu jest równoznaczne z możliwością korzystania z utworów umieszczonych w sieci. Problem polega na określeniu granic naszego korzystania z utworów innych osób umieszczonych w sieci. Wszystkie zasady powyżej przedstawione dotyczące korzystania z utworu czy respektowania praw przysługujących autorowi mają zastosowanie do Internetu.

1.21 Czym różni się korzystanie z zawartości Internetu od dostępu do Internetu?

- Jeśli przyjmiemy, że Internet jest siecią powiązanych ze sobą komputerów, serwerów i różnych innych urządzeń służących wymianie informacji, to, aby przeglądać treści i informacje umieszczane w sieci, musimy zapewnić sobie **fizyczny dostęp do Internetu**. Dopiero po podłączeniu się do sieci możemy: skorzystać z twórczości innych osób, które swoje utwory umieściły w Internecie, lub umieszczając teksty, zdjęcia czy pliki muzyczne w Internecie, udostępnić je innym użytkownikom sieci.
- Dostęp do Internetu uzyskujemy za pomocą odpowiednich urządzeń (nie tylko komputerów) po uzyskaniu łącza od operatora internetowego (a) komutowanego – utrzymywanego przez czas pobierania lub wysyłania danych do Internetu albo (b) stałego – utrzymywanego stale, niezależnie od tego, czy w danej chwili korzystamy z Internetu czy też nie. Informacje z Internetu wyszukuje się za pomocą przeglądarki internetowej. Po wpisaniu adresu www nasz komputer łączy się za pomocą łącza operatora internetowego i innych operatorów z nim współpracujących z serwerem, na którym znajduje się wyszukana strona. Strony internetowe to zbiory plików tekstowych, graficznych i informacji na temat formatowania strony tzn. widoku strony, w rzeczywistości – na temat widoku utworów umieszczonych na stronie. Nasz komputer pobiera pliki zgromadzone na serwerach sieci i wyświetla je na ekranie w postaci widocznych zdjęć, tekstów czy grafiki.
- Zatem czymś zupełnie innym jest zapewnienie sobie dostępu do Internetu od pobierania danych z Internetu i umieszczania w Internecie swoich treści. Łączenie się z Internetem jest czynnością techniczną, której prawo autorskie nie reguluje.

Pamiętajmy: opłaty ponoszone przez użytkowników sieci z tytułu dostępu do Internetu nie są opłatami za korzystanie z utworów umieszczonych w Internecie.

2. Korzystanie z treści zamieszczonych w Internecie

„Wejście do Internetu” dla osoby korzystającej z treści umieszczonych w Internecie można porównać do wejścia do biblioteki: zewsząd jesteśmy otoczeni książkami – utworami stworzonymi przez inne osoby. Aby skorzystać ze zbiorów zgromadzonych w tej bibliotece: tekstów, zdjęć, grafik, plików muzycznych i plików video, musimy przestrzegać zasad w niej panujących.

Jakie więc zasady panują w wielkiej bibliotece jaką jest Internet?

2.1 Jak mogę korzystać z utworów umieszczonych w Internecie?

- Odpowiedź na to pytanie jest ściśle powiązana z celem, jaki chcemy osiągnąć zapewniając sobie dostęp do Internetu. Oczywiście, czym innym jest przeglądanie na ekranie komputera treści znalezionych w Internecie (*browsing*), innym jest tzw. ściąganie (*downloading*), a jeszcze innym jest wprowadzanie utworów do sieci (*uploading*). Każda z tych sytuacji jest oceniana w kontekście różnych przepisów prawnych.
- Zasady korzystania z utworów umieszczonych w Internecie wynikają z wcześniej przedstawionych zakresów autorskich praw osobistych (patrz punkt 1.10) oraz autorskich praw majątkowych (patrz punkt 1.11).
- Zgodne z przepisami „upapp” korzystanie z utworów wymaga:
 - ✓ **uzyskania zgody** twórcy lub innej osoby autorsko uprawnionej do korzystania z utworu bądź artysty wykonawcy lub osoby, której artysta przekazał prawo korzystania z artystycznego wykonania;
 - ✓ **zapłaty wynagrodzenia** za korzystanie z utworu innej osoby.
- Od zasad powyższych przewidziane są wyjątki określone zbiorowym pojęciem dozwolonego użytku (patrz punkt 2.3), ale ich stosowanie powinno być świadome i ostrożne, każde bowiem przekroczenie granic dozwolonego użytku naraża użytkownika na konsekwencje prawne (patrz rozdział 4).

[patrz art. 17 „upapp”]

2.2 Dlaczego za korzystanie z cudzych utworów należy płacić?

- Zasada odpłatności za korzystanie z utworu jest jedną z podstawowych zasad prawa autorskiego. Zakłada się bowiem, że korzystanie z utworu ma wiązać się z czerpaniem korzyści majątkowych z tego, że ktoś np. nadaje skomponowaną przez nas piosenkę, wystawia namalowany przez nas obraz czy wydaje nasz tekst literacki.

Zasada ta nabiera szczególnego znaczenia, kiedy sami stajemy się twórcami i zauważamy, iż z rezultatów naszej pracy korzystają inni bez pytania i odpłatności.

- W kontekście uwag na temat dostępu do Internetu (patrz punkt 1.20) podkreślić trzeba, iż ponoszona często przez użytkowników odpłatność za udostępnienie połączenia z Internetem jest wynagrodzeniem za techniczną usługę, dzięki której mamy dostęp do treści znajdujących się w sieci. Niezależnie od tego, czy za połączenie z Internetem płacimy czy też mamy dostęp bezpłatny, korzystanie z utworów znajdujących się w sieci powinno odbywać się w oparciu o respektowanie prawa twórcy do wynagrodzenia, chyba, że zachodzą wyjątki, które prawo to wyłączają.

2.3 Co to jest dozwolony użytek?

- Wcześniej przedstawiane zasady: konieczność uzyskania zgody na korzystanie z utworu innej osoby albo zasada odpłatności za korzystanie z utworu, wiążą się z tzw. **monopolem autorskim**, czyli uprawnieniami władczymi twórcy chroniącymi jego interes ekonomiczny.
- W pewnych jednak sytuacjach ustawodawca przedkłada ponad interes twórcy interesy innych osób i zezwala na korzystanie z utworów bez zgody i często bez wynagrodzenia na rzecz twórcy. Dzieje się to w tych sytuacjach, w których ważniejsze niż interes twórcy jest umożliwienie obiegu informacji i umożliwienie korzystania z dotychczasowego dorobku nauki i sztuki innym niż autor – osobom czy podmiotom. Sytuacje te określamy zbiorowym pojęciem **dozwolonego użytku**, przy czym wyróżniamy dozwolony użytek osobisty (prywatny) i publiczny.
 - ✓ **dozwolony użytek prywatny (osobisty)** umożliwia nieodpłatne użytkowanie już rozpowszechnionego utworu obejmującego korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego (patrz punkt 2.5);
 - ✓ **dozwolony użytek publiczny** obejmuje kilka różnych postaci korzystania z twórczości innych osób bez ich zgody i często bez ich wynagradzania; uzasadnieniem dla dozwolonego użytku publicznego jest cel edukacyjny, prawo do informacji, dobro osób niepełnosprawnych, bezpieczeństwo publiczne itp.; czasami korzystanie z utworów w ramach dozwolonego użytku jest uwarunkowane nieosiąganiem pośrednio lub bezpośrednio korzyści majątkowych przez korzystającego z cudzego utworu (patrz punkt 2.7).

[patrz art. 23-35 „upapp”]

2.4 Kiedy w Internecie mamy do czynienia z dozwolonym użytkowaniem?

O dozwolonym użytku możemy mówić **po spełnieniu warunków przewidzianych przepisami „upapp”** w kontekście korzystania z utworów znalezionych w sieci poprzez ich przeglądanie na ekranie komputera oraz ich ściąganie (patrz punkty 2.5 -2.8).

Zasady korzystania z utworów stworzonych przez inne osoby, w kontekście rozpowszechniania utworów poprzez Internet, gdy utwory innych osób umieszczamy na swoich stronach internetowych, blogach czy przesyłamy pocztą elektroniczną znajdują się w rozdziale 3.

2.5 Kiedy mogę korzystać z utworu w ramach dozwolonego użytku prywatnego (osobistego)?

☐ Zgodnie z definicją dozwolonego użytku prywatnego wskazaną w punkcie 2.3, **bez zezwolenia twórcy** wolno **nieodpłatnie** korzystać z już **rozpowszechnionego** utworu, a więc także utworu umieszczonego w sieci www, w zakresie własnego użytku osobistego, przy czym zakres własnego użytku osobistego obejmuje **krąg osób pozostających wobec siebie m.in. w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa, stosunku towarzyskiego**.

☐ Zatem, aby skorzystać z tej postaci dozwolonego użytku należy spełnić kilka warunków:

- ✓ korzystamy z utworu w ramach **kręgu osobistego**, trzeba zaznaczyć, że określenie związku osobistego między użytkownikami utworu zwykle następcza dużo wątpliwości; w praktyce związek osobisty oznacza to, że możemy np. odtwarzać pliki muzyczne legalnie ściągnięte z Internetu w trakcie wizyty znajomych, udostępniać najbliższym teksty wyszukane w Internecie, oglądać filmy;
- ✓ można korzystać z utworu **rozpowszechnionego**, a więc takiego, który **za zezwoleniem** twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie; zatem takiego, co do którego nie mamy podejrzeń czy legalnie znalazł się w Internecie; jeśli więc w sieci znajdziemy np. film którego planowana premiera publiczna odbędzie za kilka dni, to z całą pewnością utwór ten nie jest utworem rozpowszechnionym w rozumieniu przepisów „upapp”;
- ✓ ze względu na konieczność istnienia kręgu osób pozostających w związku osobistym, ten rodzaj dozwolonego użytku może być wykorzystywany **tylko przez osoby fizyczne**; dozwolony, bezpłatny użytek osobisty nie dotyczy np. stowarzyszenia czy fundacji, które utwór znaleziony w sieci chcą użyć dla własnych celów, choćby i były niekomercyjne, bo podmioty te nie są osobami fizycznymi;

- ✓ o ile zapoznanie się z utworem na ekranie komputera i udostępnienie utworu najbliższym mieści się w zakresie dozwolonego użytku, o tyle **przekroczeniem granic** kręgu osobistego będzie np. **umieszczenie utworu w Internecie**, nawet wtedy, gdy odbywa się to w ramach internetowego dziennika (blog) czy własnej strony internetowej; także osoby wymieniające się plikami mp3 chronionymi prawami autorskimi, które nie znają się i nie utrzymują ze sobą kontaktów, nie będą korzystać z dozwolonego użytku prywatnego (o zjawisku P2P w punkcie 3.8).

Pamiętajmy: nie możemy powoływać się na przepisy w zakresie dozwolonego użytku prywatnego umieszczając utwory innych osób w Internecie.

- ☐ Trzeba ponadto pamiętać, iż w przypadku sporu, czy dane działanie mieści się w ramach dozwolonego użytku, to na użytkowniku będzie ciążył obowiązek wykazania, że jego działanie nie stanowiło naruszenia praw wyłącznych twórcy.
- ☐ Należy jedynie wspomnieć o bardzo żywo dyskutowanej kwestii odpłatności za informacje prasowe ukazujące się na portalach internetowych pochodzące z gazet drukowanych. Być może dyskusja ta zaowocuje wymuszeniem na użytkownikach konieczności zapłaty za możliwość czytania gazet czy oglądania telewizji informacyjnych na ekranach komputerów.

[patrz art. 6, 23 „upapp”]

2.6 Z czego wynika legalność przeglądania utworów na ekranie komputera?

- ☐ Najpopularniejszym sposobem korzystania z informacji wyszukanych w Internecie jest przeglądanie ich treści na ekranie komputera. Na takie korzystanie z utworów umieszczonych w Internecie **nie jest potrzebne zezwolenie twórcy utworu**, chociaż następuje wówczas czasowa reprodukcja utworu w pamięci RAM komputera oraz prezentacja na monitorze, czyli, innymi słowy: czasowe zapisywanie w pamięci komputera. Istotne jest jednak, aby:
 - ✓ nastąpiło wówczas jedynie **przejściowe lub incydentalne** zwielokrotnianie utworów,
 - ✓ **zwielokrotnienie** nie miało samodzielnego znaczenia gospodarczego i **stanowiło integralną i podstawową część procesu technologicznego**;
 - ✓ celem zwielokrotnienia może być wyłącznie umożliwienie:
 - przekazu utworu w systemie teleinformatycznym pomiędzy osobami trzecimi przez pośrednika

lub

- **zgodnego z prawem korzystania z utworu**; ten ostatni warunek dotyczy korzystania w ramach dozwolonego użytku prywatnego albo publicznego lub korzystania za zezwoleniem osoby uprawnionej do udzielenia zgody.

[patrz art. 23 (1) „upapp”]

2.7 Kto i kiedy może skorzystać z utworów w ramach dozwolonego użytku publicznego?

📖 Najbardziej kontrowersyjną kwestią w zakresie korzystania z utworów znajdujących się w Internecie jest problematyka dozwolonego użytku publicznego. Wynika to z faktu, że postaci dozwolonego użytku publicznego jest bardzo wiele i różne są podmioty, które z poszczególnych postaci mogą korzystać. Nie o wszystkich postaciach dozwolonego użytku publicznego możemy mówić w kontekście pozyskiwania utworów z Internetu. Bardzo szczegółowa analiza przepisów z tego zakresu i wszystkich interpretacji związanych z ich stosowaniem przekracza ramy przewodnika przedstawiającego podstawowe kwestie prawa autorskiego. Można wspomnieć o dwóch przypadkach:

- ✓ dozwolone jest nieodpłatnie **wykonywanie publicznie rozpowszechnionych utworów podczas ceremonii religijnych, imprez szkolnych i akademickich lub oficjalnych uroczystości państwowych**, jeżeli nie łączy się z tym osiąganie pośrednio lub bezpośrednio korzyści majątkowych i artyści wykonawcy nie otrzymują wynagrodzenia, z wyłączeniem imprez reklamowych, promocyjnych lub wyborczych;
- ✓ dozwolone jest korzystanie z już rozpowszechnionych utworów dla **dobrych osób niepełnosprawnych**, jeżeli to korzystanie odnosi się bezpośrednio do ich upośledzenia, nie ma zarobkowego charakteru i jest podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia.

[patrz art. 23 (1) – 35 „upapp”]

2.8 Jakie są dodatkowe warunki korzystania z utworów w zakresie dozwolonego użytku prywatnego i publicznego?

📖 Ważne, aby pamiętać, że przepisy dotyczące dozwolonego użytku są ograniczeniem praw własnościowych autora utworu i jako wyjątek od zasady, iż na korzystanie z utworów innych osób konieczne jest uzyskanie ich zgody, mogą być stosowane tylko wtedy, gdy wraz z przesłankami wymienionymi w punktach 2.5 i 2.7 spełnione zostaną dodatkowe warunki.

- ✓ dozwolony użytek **nie może naruszać normalnego korzystania z utworu** lub **godzić w słuszne interesy twórcy**, a więc nie może przybierać postaci, co do której twórca na pewno sprzeciwiłby się;
- ✓ w ramach dozwolonego użytku **nie możemy korzystać z:**
 - programów komputerowych;
 - projektów architektonicznych, nawet do osobistego użytku, gdyż oznaczałoby to budowanie domu według czyjegoś projektu;
 - elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym;
- ✓ korzystamy z **rozpowszechnionego utworu** – czyli takiego, który zgodnie z wolą twórcy został udostępniony publicznie; w sytuacji gdy korzystamy z utworu znalezione w Internecie możemy przyjąć, iż utwór ten znalazł się w sieci za zgodą twórcy, ale jakakolwiek wątpliwość w tym zakresie powinna być sygnałem, iż utwór nie został legalnie wprowadzony do sieci;
- ✓ jeśli sami udostępniamy utwory znalezione w Internecie to należy zastosować się do zasad przedstawionych w rozdziale 3.

[patrz art. 34-35 „upapp”]

2.9 Kiedy można korzystać z cudzej twórczości bez zgody jej autora?

Bez zgody autora korzystamy z utworów innych osób **wyłącznie** wtedy, gdy **korzystanie z utworu mieści się w ramach dozwolonego użytku**. Jeśli mamy wątpliwości, co do możliwości powołania się na przepisy dotyczące dozwolonego użytku, lepiej wstrzymać się z użyciem utworu innej osoby, ponieważ to ten, kto korzysta z utworu innej osoby bez jej zgody, musi swoje prawo udowodnić.

[patrz art. 23-35 „upapp”]

2.10 Z kim należy się kontaktować, aby uzyskać zgodę na korzystanie z materiałów znajdujących się w Internecie?

Najczęściej właściciel strony internetowej lub administrator będą mogli odesłać nas do osoby, której przysługują prawa autorskie do materiałów umieszczonych na danej stronie internetowej. Czasami na stronach internetowych podane są warunki, na jakich można korzystać z materiałów zamieszczonych na tych stronach. Warto przejrzeć regulaminy, politykę prywatności właściciela strony czy zakładki na temat praw autorskich.

2.11 Jakie umowy należy zawierać w zakresie korzystania z utworów?

Jeśli korzystanie z utworów nie odbywa się w ramach dozwolonego użytku, to **wymaga zgody podmiotu autorsko uprawnionego** (podmioty te wymienione zostały w punkcie 1.13).

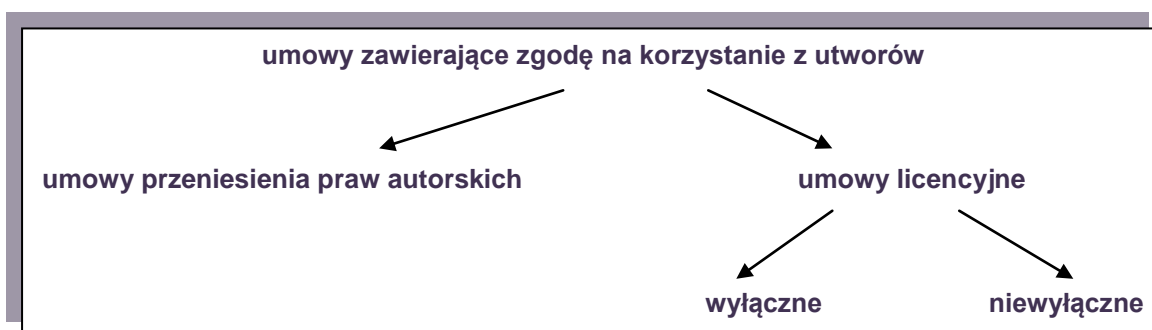
☐ Z jednej strony zgoda na korzystanie z utworu powinna być wyrażona przez osobę autorsko uprawnioną, a z drugiej strony przez osobę, która zamierza korzystać z utworu. Zgoda korzystającego z utworu obejmuje potwierdzenie warunków, na jakich korzystający zgadza się z utworu korzystać. Osoba ta wyraża zgodę: wprost w umowie lub przez faktyczne korzystanie z utworu. Takie dwustronne oświadczenia woli to umowa.

☐ Na gruncie prawa autorskiego możemy mówić o dwóch rodzajach umów umożliwiających udzielenie zgody na korzystanie z utworów: **umowach przeniesienia autorskich praw majątkowych** i **umowach licencyjnych**. Dla wykazania różnicy pomiędzy tymi umowami, można porównać je do bardziej znanych umów: umowy przeniesienia autorskich praw majątkowych w swej konstrukcji zbliżone są do sprzedaży np. mieszkania, natomiast umowy licencyjne swoją konstrukcją przypominają np. wynajem mieszkania. W pierwszym przypadku dotychczasowy właściciel pozbywa się własności mieszkania, w drugim przypadku nadal pozostaje właścicielem mieszkania, ale oddaje je do korzystania najemcy.

- ✓ **umowa przeniesienia autorskich praw majątkowych** ma skutek ten, że na jej podstawie twórca przenosi swoje prawo do korzystania z utworu na inną osobę, nabywcę prawa autorskiego:
 - musi być **sporządzona w formie pisemnej**; bez zachowania formy pisemnej umowa jest nieważna;
 - powinna zawierać postanowienie, iż łącznie z przejściem autorskich praw majątkowych do utworu na nabywcę przechodzi własność nośnika, na którym utwór utrwalono; jest to o tyle istotne, że umowa przeniesienia autorskich praw majątkowych nie jest tożsama z przeniesieniem własności egzemplarza utworu, może się więc zdarzyć, że będziemy nabywcą autorskich praw majątkowych do grafiki umieszczonej na płycie CD, ale nie będziemy właścicielem tej płyty.
- ✓ **umowa licencyjna** nie przenosi autorskich praw majątkowych na kontrahenta, daje mu jedynie prawo do korzystania z utworu na określonym polu eksploatacji, ograniczając to korzystanie np. terminem, na jaki jest zawarta:

- jeśli uprawnienia z licencji mają być przenoszone na inne osoby, to na przeniesienie swoich uprawnień z licencji (na tzw. **sublicencjobiorcę**), licencjobiorca potrzebuje zgody licencjodawcy; zgoda ta może być już wyrażona w umowie;
- w przypadku, gdy licencji udzielono na czas nieoznaczony, autor może ją wypowiedzieć z zachowaniem terminów ustalonych w umowie, a jeśli terminów nie ustalono, to z zachowaniem rocznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego;
- licencje mogą być udzielone jednemu podmiotowi/osobie (**wyłączne**) lub nieograniczonej liczbie podmiotów/osób (**niewyłączne**).

[patrz art. 41, 43-55 „upapp”]

2.12 Co bezwzględnie powinno znaleźć się w umowach?

■ W obu typach umów, zarówno przenoszących prawa autorskie majątkowe do utworu na inną osobę, jak i w umowach licencyjnych, bardzo ważne jest:

- ✓ **określenie stron umowy:**
 - z jednej strony podanie danych twórcy (lub osoby, na którą twórca przeniósł wcześniej swoje prawa, lub osoby, która autorskie prawa majątkowe do utworu uzyskała na podstawie przepisów) albo licencjodawcy;
 - z drugiej strony podanie danych nabywcy prawa lub licencjobiorcy;
- ✓ **dokładne określenie utworu lub utworów**, których umowa dotyczy, przy czym pamiętać trzeba, że przeniesienie praw lub udzielenie licencji może jedynie dotyczyć tych utworów, które istnieją w chwili zawierania umowy i nie może dotyczyć wszystkich utworów danego twórcy jeśli ich nie wymienimy, oznaczając każdy z osobna;

- ✓ **wymienienie pól eksploatacji**, na jakich odbywa się przeniesienie praw czy korzystanie z licencjonowanego utworu;
- ✓ określenie wynagrodzenia autora lub sposób jego ustalania w przyszłości albo stwierdzenie, że licencja udzielana jest bezpłatnie; co do bezpłatnego przeniesienia autorskich praw majątkowych do utworu zdania są podzielone; wydaje się, że bezpieczne jest wpisanie choćby kwoty minimalnej; zwolennicy odpłatnego przenoszenia praw zwracają uwagę, iż czynność nieodpłatna może być traktowana jako darowizna, a darowizna może być odwołana w przypadku „rażącej niewdzięczności” obdarowanego.

☐ Wymienione wyżej elementy są konieczne dla ustalenia stosunku prawnego łączącego strony w zakresie korzystania z utworu, czyli do poznania, na jakich warunkach doszło do przeniesienia autorskich praw majątkowych lub udzielenia licencji. Poza tymi elementami **umowy prawa autorskiego muszą spełniać wszystkie inne warunki przewidziane przepisami „upapp” i księgi III kodeksu cywilnego dla zobowiązań umownych.**

☐ Jeśli umowa zawierana jest w formie pisemnej (a taki wymóg obowiązuje w przypadku zawierania umów licencyjnych wyłącznych i przeniesienia autorskich praw majątkowych) należy umowę opatrzyć datą i podpisami stron. W przypadku braku tych elementów, stronom będzie trudno udowodnić, czy umowa w ogóle została zawarta i kiedy doszło do jej zawarcia; jeśli strony nie ustaliły innego terminu zwykle w dacie podpisania umowy dochodzi do przeniesienia praw lub udzielenia licencji; data umowy wskazuje często początek terminu, na jaki np. udzielono licencji.

[patrz art. 41, 43-55 „upapp”]

2.13 Kiedy nie trzeba płacić za korzystanie z cudzych utworów?

- ☐ Korzystanie z cudzych utworów bez obowiązku zapłaty wynagrodzenia może mieć miejsce wtedy, gdy:
- ✓ z utworu korzystamy bezpłatnie **za zgodą** jego autora (np. taka jest treść umowy licencyjnej);
 - ✓ korzystanie z utworu możemy uzasadnić **dozwolonym użytkowaniem** (patrz punkt 2.3);
 - ✓ utwór ten nie jest już chroniony przepisami prawa autorskiego z uwagi na **upływ czasu ochrony** (patrz punkt 1.15).

2.14 Czym są licencje *creative commons*?

- Przy uzupełnieniu informacji na temat umów zezwalających na korzystanie z utworów, należy wspomnieć o licencjach *creative commons* (licencje CC). Są to **gotowe do użycia dokumenty** przygotowane przez organizację non-profit, Creative Commons, zrzeszającą 70 państw. Jej zadaniem jest ułatwianie autorom udostępniania utworów innym osobom poprzez tworzenie różnych umów licencyjnych określających warunki korzystania z utworów oraz narzędzi umożliwiających publikację utworów w Internecie.
- Podkreślić należy, że **licencje CC nie stoją w opozycji do prawa autorskiego**, wręcz przeciwnie ściśle respektują zasady wynikające z prawa autorskiego, ale zezwalają na korzystanie z utworu w szerszym stopniu niż przewidziany prawem autorskim dozwolony użytek. Historycznie, licencje CC są kontynuacją ruchu społecznego, rozwijającego się w uzupełnieniu ruchu wolnego oprogramowania i licencji *open source* (patrz punkt 2.15) znanego jako tzw. wolna dokumentacja lub inaczej otwarta treść (*free documentation, open documentation* lub *open content*).
- Licencje te zobowiązują osoby korzystające z utworu udostępnionego na podstawie licencji CC do jej przestrzegania i do dalszego udostępniania utworów na zasadach określonych w licencji, jest to tzw. **klauzula „copyleft”** – rozumiana jako "pewne prawa zastrzeżone" (*some rights reserved*) (w odróżnieniu od oznaczenia „copyright” - "wszelkie prawa zastrzeżone").
- Istnieje **kilka wariantów licencji CC**; poszczególne licencje CC różnią się zakresem ograniczeń w korzystaniu z utworów przez osoby inne niż autor. Wybór licencji CC zależy od decyzji autora utworu pierwotnego (pierwowzoru). Licencje CC nie są przeznaczone do licencjonowania oprogramowania, w tym zakresie *creative commons* odsyła do licencji *open source* i idei wolnego oprogramowania (patrz punkt 2.15). Z uwagi na to, że licencje CC nie są licencjami wyłącznymi, możliwe jest np. udostępnienie tego samego utworu na podstawie zwykłej licencji oraz licencji CC. Warunki licencji CC zgodnej z polskim prawem autorskim dostępne są na stronie internetowej *Creative Commons Polska*.
- Zwykle dochodzi do udostępnienia utworów w ramach licencji CC w Internecie. Wówczas wybranie jednej z licencji na stronie *Creative Commons Polska* powoduje, że utwór widoczny w Internecie będzie automatycznie oznaczony znaczkiem *creative commons* „pewne prawa zastrzeżone” i informacją o tym, na jakich warunkach można z niego korzystać. Udostępnianie utworów na warunkach *creative commons* jest możliwe także poza Internetem i można w ten sposób udostępnić np. materiały drukowane czy płytę muzyczną. Przy okazji korzystania z utworu udostępnionego lub udostępniania swojego utworu na podstawie licencji CC możemy spotkać takie oto oznaczenia:

 uznanie autorstwa (*attribution*) – wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

 użycie niekomercyjne (*noncommercial*) – wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie dla celów niekomercyjnych.

 bez utworów zależnych (*no derivative works*) – wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

 na tych samych warunkach (*share alike*) – wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

Pamiętajmy: licencje CC wygasają w chwili, gdy naruszymy ich warunki. W przypadku naruszenia warunków licencji, autor może wobec osoby nie przestrzegającej warunków zastosować wszelkie środki przysługujące mu na podstawie prawa autorskiego właściwego dla danej licencji CC.

2.15 Czym jest wolne oprogramowanie (*free software*)? Czym jest idea otwartego oprogramowania (*open source*)?

 Zasady prawa autorskiego (prawo do odpłatności za korzystanie z utworu przez inne niż twórca osoby oraz konieczność uzyskania zgody autorsko uprawnionego na korzystanie z utworu – patrz punkt 2.1) stosuje się także do programów komputerowych, o ile spełniają one cechy utworów. Jednak ze względu na specyfikę utworów, jakimi są programy komputerowe, zasady te uzupełnione zostały regulami, z których najważniejsze to:

- ✓ **odmienne uregulowanie treści autorskich praw majątkowych**, obejmujących prawo do:
 - trwałego lub czasowego zwielokrotnienia programu komputerowego w całości lub w części jakimikolwiek środkami i w jakiegokolwiek formie;
 - tłumaczenia, przystosowywania, zmiany układu lub jakichkolwiek innych zmian w programie komputerowym, z zachowaniem praw osoby, która tych zmian dokonała;
 - rozpowszechniania, w tym użyczenia lub najmu, programu komputerowego lub jego kopii.
- ✓ **zakaz korzystania z programu komputerowego w ramach dozwolonego użytku osobistego;**

✓ **zakaz dekompilacji kodu źródłowego programu.**

- Wymienione wyżej odrębności regulacji programów komputerowych występują także w systemach prawnych innych państw. Są one efektem ewolucji ochrony programów komputerowych, które początkowo tworzone były na zasadzie dzielenia się i wymieniającia kodami źródłowymi pomiędzy programistami. Stopniowe odcinanie dostępu do kodów źródłowych programów i tym samym ograniczenie możliwości jego swobodnego rozwoju, stało się pod koniec lat 80-tych tłem dla światowych ruchów społecznych, propagujących najpierw **wolne oprogramowanie** (*free software*), a następnie ideę **otwartego oprogramowania** (*open source*). Ruchy te zainspirowane przez programistów były odpowiedzią na komercjalizowanie dostępnych wcześniej wraz z otwartymi kodami systemów informatycznych.
- Podstawą filozofii ruchu *free software* jest zasada, że **każdemu powinna być zapewniona wolność korzystania z programu komputerowego oraz możliwość jego przerabiania, pod warunkiem, iż zmieniony program dalej będzie każdemu udostępniany do nieskrępowanego używania i adaptowania**. Uczestniczenie w ulepszaniu programu, wychwytywanie jego błędów poprzez jak najliczniejszą grupę użytkowników znajdujących się w różnych miejscach na świecie, można osiągnąć poprzez **przekazanie im do dyspozycji programu wraz z kodem źródłowym na drodze licencji**. Filozofia *open source* kładzie nacisk na otwartość kodu, ale dopuszcza różne warianty udostępniania programu.
- Zasada leżąca u podstaw ruchu wolnego oprogramowania i oprogramowania otwartego ulegała modyfikacji, pojawiały się różne jej warianty. Tym samym obecnie można spotkać się z **różnymi licencjami typu open source**. Szczegółowa ich analiza przekracza ramy przewodnika; do chwili obecnej nie wypracowano jednolitej oceny prawnej wobec problematyki wolnego oprogramowania czy oprogramowania z jawnym kodem źródłowym.
- Można jedynie przyjąć, iż korzystanie z wolnego oprogramowania z jednej strony oparte na **swobodnej eksploatacji programu i możliwości dostosowania do własnych potrzeb** daje stosunkowo większą oszczędność kosztów (licencje te co do zasady są bezpłatne) i partycypowanie w rozwoju oprogramowania.
- Z drugiej jednak strony łańcuch osób uczestniczących w powstawaniu kolejnych wersji programu na bazie *open source* prowadzi do rozmycia odpowiedzialności za ten produkt: podmiot udostępniający w ten sposób program **nie ponosi odpowiedzialności za błędy i wady programu** popełnione przez osoby tworzące poprzednie wersje, nie ma znanej np. z umów sprzedaży rękojmi za wady fizyczne rzeczy. Typową w licencjach *open source* klauzulą jest **wyłączenie odpowiedzialności licencjodawcy za wady prawne programu**, a więc odpowiedzialności w sytuacji, gdy przy tworzeniu kolejnych wersji programu naruszono prawa innych osób np. włączono do programu *open source* części programu, którego twórcy nie podzielają idei *open source*. Z tego względu, jeśli korzystając z wolnego oprogramowania

naruszamy prawa innych osób, nie możemy bronić się argumentem, iż sami otrzymaliśmy program w postaci już je naruszającej. Czasami problematyczne jest też wykorzystanie oprogramowania *open source* dla komercyjnej działalności, a także konieczność dalszego udostępnienia programu wraz z kodami źródłowymi po stworzeniu jego modyfikacji. Kłopoty natury prawnej mogą pojawić się w przypadku połączenia programów *open source* z programami udostępnianymi w tradycyjny sposób.

Pamiętajmy: należy bardzo szczegółowo i krytycznie przeczytać warunki danej licencji *open source* zanim wolne oprogramowanie „ściągniemy” na swój komputer.

[patrz: art. 74 – 77 (2) „upapp”]

3. Umieszczanie treści w Internecie

3.1 O czym trzeba pamiętać, umieszczając treści w Internecie?

- Umieszczając utwory w Internecie, trzeba pamiętać o tym, że udostępniając je w sieci umożliwiamy korzystanie z nich zarówno osobom respektującym zasady prawa autorskiego, jak i osobom, które zasad tych nie szanują. Jeśli publikujemy na stronach www zdjęcia, pliki muzyczne, filmy, grafiki czy teksty, to musimy liczyć się z tym, że osoby nieuczciwe mogą wykorzystać naszą twórczość także bez naszej wiedzy i zgody.
- Skoro wiemy o ryzyku, jakie wiąże się z wprowadzeniem utworu do sieci, to szczególną ostrożność należy zachować posługując się utworami innych osób. Wyjątkową staranność należy zachować, gdy korzystanie z utworu związane jest z wizerunkiem osoby, np. umieszczenie fotografii na stronie internetowej. Być może osoby znajdujące się na zdjęciach, autorzy muzyki czy tekstów, którymi się posługujemy, nie chcieliby, aby dostęp do ich wizerunku czy twórczości był tak nieograniczony jak ma to miejsce w sieci.

Pamiętajmy: wprowadzając utwory do Internetu udostępniamy utwory wszystkim osobom posiadającym dostęp do sieci.

3.2 Co mogę umieścić na swojej stronie internetowej?

- Na własnych stronach internetowych, blogu czy w korespondencji mailowej mogę umieścić wyłącznie utwory:
 - ✓ **własne**, co do których nie przenieśliśmy autorskich praw majątkowych na inne osoby na polu eksploatacji jakim jest Internet; innymi słowy te utwory, co do których wciąż przysługują nam jako twórcom autorskie prawa majątkowe w zakresie rozpowszechniania w Internecie;

- ✓ co do których **nabyliśmy autorskie prawa majątkowe** na polu eksploatacji jakim jest Internet albo **uzyskaliśmy zgodę** uprawnionego na umieszczenie utworu w Internecie (w drodze umowy licencyjnej);
 - ✓ co do których zgoda na umieszczenie w sieci wynika z przepisów o **dozwołonym użytku publicznym** i mamy pewność, że umieszczając utwory w Internecie nie przekraczamy granic dozwołonego użytku nakreślonych w punkcie 3.3.
- Te same zasady dotyczą umieszczania utworów na obcych stronach czy w serwisach internetowych. Bardzo ważne jest wówczas zaznajomienie się z warunkami, na jakich właściciel strony udostępnia ją innym osobom. Najczęściej warunki korzystania ze strony, w tym także konsekwencje umieszczenia na niej utworów, zawarte są w **polityce prywatności** lub **regulaminie** danej strony czy serwisu.
- Trzeba wówczas zwrócić uwagę, jakie prawo ma zastosowanie do danego serwisu: nie można wykluczyć, iż zgodnie z warunkami serwisu umieszczając swój utwór na danej stronie internetowej, udzielamy właścicielowi strony licencji na korzystanie z tego materiału, a być może zgadzamy się na przeniesienie na właściciela strony autorskich praw majątkowych, bo taka czynność jest dozwolona w ramach prawa regulującego ten serwis.

Pamiętajmy: dobrowolne umieszczenie utworu na obcej stronie internetowej oznacza wyrażenie zgody na warunki zawarte w polityce prywatności strony lub regulaminie strony.

3.3 Jakie postacie dozwołonego użytku mogą mieć zastosowanie w zakresie umieszczania utworów w Internecie?

W kontekście uwag przedstawionych w punkcie 2.3 można przyjąć, że dysponowanie cudzymi utworami poprzez ich umieszczenie w sieci w **bardzo wyjątkowych sytuacjach** może odbywać się bez zgody i wynagrodzenia na rzecz twórców czy innych osób autorsko uprawnionych. Pamiętajmy jednak, iż skoro są to sytuacje wkraczające w prawa twórcy, to przekroczenie granic tych wyjątków skutkować może odpowiedzialnością użytkownika z tytułu naruszenia praw autorskich. Możemy założyć, iż:

- tylko podmioty spełniające warunki określone w odrębnych przepisach, posiadające status **prasy, radia i telewizji** mogą rozpowszechniać w celach informacyjnych:
 - ✓ już rozpowszechnione (a więc także te, które uprzednio znalazły się za zgodą twórcy w Internecie): sprawozdania o aktualnych wydarzeniach, aktualne artykuły na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne, chyba że zostało wyraźnie zastrzeżone, że ich dalsze rozpowszechnianie jest zabronione, aktualne wypowiedzi i fotografie reporterskie – przy czym za korzystanie z **aktualnych artykułów na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne**

oraz **aktualnych wypowiedzi i fotografii reporterskich**, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia; wątpliwości budzi pojęcie aktualności treści takich przekazów – w odniesieniu do bieżących wydarzeń czasami przyjmuje się, że są to przekazy dotyczące zdarzeń dziejących się w danej dobie;

- ✓ krótkie wyciągi ze sprawozdań i artykułów, o których mowa powyżej;
- ✓ przeglądy publikacji i utworów rozpowszechnionych;
- ✓ mowy wygłoszone na publicznych zebraniach i rozprawach; nie upoważnia to jednak do publikacji zbiorów mów jednej osoby;
- ✓ krótkie streszczenia rozpowszechnionych utworów.

Warto zwrócić uwagę na postanowienie, że rozpowszechnianie wymienionych wyżej artykułów jest dozwolone zarówno w oryginale, jak i w tłumaczeniu. Jest to wyjątek od zasady przedstawionej w punkcie 1.8, iż na rozporządzenie i korzystanie z opracowania (a tłumaczenie jest opracowaniem) potrzebna jest zgoda autora tłumaczonego artykułu.

Oczywiście, powyższe uwagi znajdują zastosowanie do prasy, radia i telewizji internetowych, przy czym jeśli wspomniana odpłatność na rzecz twórcy nie odbywa się na podstawie umowy z twórcą, powinna być dokonana za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, np. ZAiKS;

- ▣ dozwolone jest **w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach** przytaczanie utworów udostępnianych podczas tych wydarzeń, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji;
- ▣ w ramach tzw. **prawa cytatu** wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym wyjaśnianiem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości;
- ▣ dozwolone jest **rozpowszechnianie w encyklopediach i atlasach** opublikowanych utworów plastycznych i fotograficznych, o ile nawiązanie porozumienia z twórcą celem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody – twórcy przysługuje wówczas prawo do wynagrodzenia.

[patrz art. 24-35 „upapp”]

3.4 Kiedy cytat jest poprawny?

- ▣ Warto na wstępie zaznaczyć, że zwykle pojęciem cytatu określa się skorzystanie z fragmentu utworu tekstu, utworu literackiego. Tymczasem istnieją także cytaty muzyczne, filmowe czy plastyczne. Zgodnie z powyżej podaną definicją, poprawny

cytat jest przytoczeniem fragmentów rozpowszechnionych utworów lub drobnych utworów w całości, o ile **łącznie** spełnione są następujące warunki:

- ✓ cytujemy w utworach **stanowiących samoistną całość**,
- ✓ cytujemy **w celu**, zakresie **uzasadnionym wyjaśnieniem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości**,
- ✓ cytujemy fragment **rozpowszechnionego utworu** – czyli takiego, który zgodnie z wolą twórcy został udostępniony publicznie;
- ✓ opatrujemy cytat **imieniem i nazwiskiem twórcy** oraz **podajemy źródła**, przy czym podanie twórcy i źródła powinno uwzględniać istniejące możliwości;
- ✓ cytat **nie może naruszać normalnego korzystania z utworu** lub **godzić w słusze interesy twórcy**, a więc musimy zadbać o to, aby korzystanie z utworu odbywało się dla dobra twórcy.

▣ Cechą zasadniczą poprawnego cytatu jest to, aby był on rozpoznawalny, czyli tak oznaczony, aby czytelnik czy słuchacz nie miał wątpliwości, że dzieło zasadnicze – utwór, zostało wzbogacone o cytat.

▣ W zakresie wielkości cytatu nie ma gotowych rozstrzygnięć. W orzeczeniach sądowych znajdujemy wskazówkę, iż przytoczenie cudzego utworu nawet w całości jest dozwolone, jeżeli następuje w celu przewidzianym dla cytatu (wyjaśnianie, analiza krytyczna, nauczanie lub prawa gatunku twórczości), przy czym przytaczany utwór musi pozostawać w takiej proporcji do wkładu twórczości własnej, aby nie było wątpliwości co do tego, że powstało własne dzieło. Nie ma więc precyzyjnych zasad określających np. ilość wyrazów cytowanego tekstu czy czas cytowanego fragmentu muzycznego.

▣ Próba, jaką wykonuje się dla zbadania czy granice cytatu nie zostały przekroczone, jest analiza czy utwór, w którym umieszczono cytat jest oryginalny i indywidualny, inaczej mówiąc: czy utwór, w którym umieszczamy cytat, stanowi samodzielną artystyczną całość, nawet w sytuacji, gdyby cytowanego elementu w nim nie było. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, to możemy wzbogacić stworzony przez nas utwór o cytat.

3.5 Jakie są dodatkowe warunki umieszczania utworów w Internecie z powołaniem się na przepisy o dozwolonym użytku publicznym?

Tak jak w przypadku cytatu, również w przypadku prasy, radia i telewizji, w odniesieniu do przedstawiania sprawozdań o aktualnych wydarzeniach oraz w sytuacji rozpowszechniania utworów w encyklopediach i atlasach, musimy brać pod uwagę granice dozwolonego użytku.

[patrz art. 23-35 „upapp”]

Pamiętajmy: zawsze korzystamy z utworów innych osób pod warunkiem wymienienia imienia, nazwiska twórcy.

Pamiętajmy: korzystanie z utworów innych osób nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słuszne interesy twórcy.

3.6 Kiedy na umieszczenie utworu w Internecie potrzebuję zgody innych osób?

Jeśli nie możemy korzystania z utworu uzasadnić dozwolonym użytkowaniem (patrz punkt 3.3), to **zgoda twórcy na umieszczenie jego utworu jest bezwzględnie wymagana**. Oczywiście, uwaga ta nie dotyczy utworów własnych, co do których sami decydujemy o ich pierwszych udostępnieniu publiczności, korzystając z przysługujących nam jako twórcy autorskich praw osobistych (patrz punkt 1.10), a także decydując o rozpowszechnianiu i korzystaniu ze stworzonego przez nas utworu w ramach autorskich praw majątkowych (patrz punkt 1.11).

3.7 Jak bezpiecznie korzystać z wizerunku innych osób?

Wizerunek to nie tylko zdjęcie i portret namalowany przez malarza, to wszelkie sposoby przedstawienia określonej postaci, na tyle precyzyjne, że przedstawiana osoba jest rozpoznawalna. Podobizna osoby, wyrażana za pomocą określonych środków, jest dobrem osobistym tej osoby (patrz punkt 1.18). Dobro to chronione jest zarówno przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jak i przepisami kodeksu cywilnego (patrz punkt 4.5).

■ Co do zasady na **rozpowszechnianie wizerunku** konieczna jest **zgoda osoby na nim przedstawionej**.

■ Od zasady tej przepisy przewidują wyjątki: zgoda nie jest wymagana, gdy rozpowszechnienie wizerunku dotyczy:

- ✓ osoby **powszechnie znanej**, jeżeli np. zdjęcie tej osobie wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, politycznych, społecznych, zawodowych i jest ono wykorzystywane w powiązaniu z wykonywaniem tych funkcji; w tej kategorii mieszczą się fotografie polityków, działaczy

społecznych, aktorów czy sportowców, ale tylko wtedy, gdy zrobiono je podczas prezentowania opinii politycznych, postulatów społecznych, gry aktorskiej czy rywalizacji sportowej; rozpowszechnienie wizerunku tych osób w sytuacjach prywatnych, niezwiązanych z ich działalnością, a także wizerunków towarzyszących im osób prywatnych, wymaga uzyskania zezwolenia;

- ✓ osoby stanowiącej na zdjęciu jedynie **fragment pewnej całości**, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza; przy czym warunek ten nie jest spełniony jeśli tłum stanowi niejako tło dla portretu jednej osoby;
- ✓ osoby przedstawionej na wizerunku, która **otrzymała umówioną zapłatę** za pozowanie.

■ Zatem, bezpieczne korzystanie z wizerunku innych osób oznacza, w przypadku braku możliwości powołania się na wskazane wyżej wyjątki, **konieczność uzyskania zgody osoby**, której wizerunek chcemy umieścić w Internecie, przy czym przepisy nie przewidują formy, jaka powinna być zachowana dla udzielenia zgody na korzystanie z wizerunku. Ważne jest, aby osoba udzielająca zgody, wiedziała o tym, w jaki sposób jej wizerunek będzie wykorzystany. Zgoda ta może być udzielona z wyznaczeniem limitu czasu korzystania z wizerunku; może być też uzależniona od wypłaty odpowiedniego wynagrodzenia. Jeśli obawiamy się, że osoba udzielająca zgody na korzystanie z jej wizerunku może „zapomnieć” o udzielonej zgodzie, lepiej zaopatrzyć się w dokument podpisany przez tę osobę.

3.8 Problem *peer-to-peer* (P2P)?

■ Przy okazji umieszczania treści w Internecie warto zwrócić uwagę na problem korzystania z programów *peer-to-peer* (P2P). Są to programy, które z jednej strony umożliwiają pobranie treści ze stron www, ale z drugiej strony wymagają dalszego udostępniania danych posiadanych na swoim komputerze. Programy P2P działają w ten sposób, że w momencie pobierania utworu z Internetu, jednocześnie udostępniamy go innym użytkownikom lub udostępniamy inne treści posiadane przez nas (często inne utwory).

■ Zatem w przypadku gdy za pomocą P2P pobieramy lub udostępniamy np. plik muzyczny, który znalazł się w sieci bez woli ich autorów, **łamamy prawo ze względu na nielegalne rozpowszechnianie utworu** w Internecie.

3.9 Jak mogę naruszyć prawa innych osób?

■ Z uwagi na granice powyższych zasad, prawa innych osób możemy naruszyć przez:

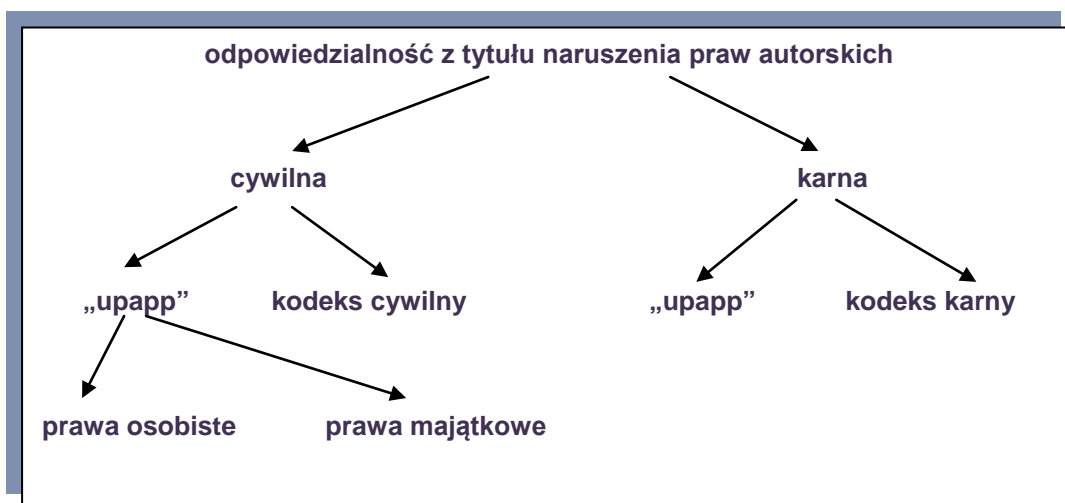
- ✓ umieszczenie na własnych stronach www utworów innych osób bez **ich zgody, bez wiedzy, bez zapłaty stosownego wynagrodzenia** (przy czym nie chodzi tu tylko o utwory znalezione w sieci, ale wszystkie utwory nie stworzone przez nas, co do korzystania, z których nie mamy zgody ich autora);
- ✓ wykorzystanie utworów innych osób **wbrew ustaleniom z twórcą wykorzystywanego utworu**, np. autor zgadza się, aby jego zdjęcie było wykorzystywane w reklamie prasowej, ale na temat wykorzystania fotografii w Internecie strony nie rozmawiały, albo autor zgadza się na bezpłatne wykorzystanie jego artykułu podczas publicznej prezentacji, natomiast nie wyraża zgody, aby prezentacja ta została umieszczona w na stronach www;
- ✓ **przekroczenie granic dozwolonego użytku** (patrz punkty 2.3-2.8).

4. Konsekwencje prawne

Konsekwencje prawne naruszenia praw autorskich są różne w zależności od zawinonego lub niezawinonego charakteru naruszenia. Skutki naruszenia praw mogą rodzić odpowiedzialność cywilną bądź karną.

W zakresie odpowiedzialności cywilnej, pamiętając rozróżnienie na prawa autorskie osobiste i majątkowe, możemy także naruszenia praw twórcy rozgraniczyć na dwa zakresy (patrz punkty 4.1 - 4.3). W ramach odpowiedzialności karnej możemy wyróżnić kilka kategorii naruszeń praw autorskich (patrz punkt 4.4).

Odrębną kwestią jest zagadnienie naruszenia wizerunku, który chroniony jest, poza przepisami „upapp”, także przepisami przewidzianymi dla ochrony dóbr osobistych (patrz punkt 4.5).

4.1 W jaki sposób mogę naruszyć osobiste prawa autorskie?

Na gruncie katalogu praw osobistych twórcy (patrz punkt 1.10), naruszeniem osobistych praw autorskich jest m.in. naruszenie autorstwa utworu np. poprzez błędne podanie nazwiska autora lub pominięcie jego nazwiska, udostępnienie utworu publiczności wbrew ustaleniom z autorem lub – z uwagi na tytuł poradnika – poprzez umieszczenie w Internecie jeszcze nie publikowanego utworu; naruszenie formy utworu np. poprzez fotomontaż czy fragmentaryczne wykorzystanie utworu, na które autor nie zgodził się.

4.2 W jaki sposób mogę chronić autorskie prawa osobiste?

Ochrona osobistych praw majątkowych do utworu obejmuje działania podejmowane w związku z **zagrożeniem cudzym działaniem** i podejmowane w związku z **dokonanym już naruszeniem praw**.

 Twórca, którego autorskie prawa osobiste **zostały zagrożone** działaniem innej osoby, może żądać **zaniechania**, wstrzymania dalszego działania zagrażającego jego prawom. Prawa mogą być zagrożone, gdy np. osoba nieuprawniona informuje potencjalnych wydawców o możliwości wydania utworu zanim autor ujawni taki zamiar. Takie działania mogą naruszyć osobiste prawo autorskie w postaci decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności.

 Twórca, którego autorskie prawa majątkowe **zostały naruszone**, może żądać:

- ✓ aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do **usunięcia jego skutków**, w szczególności, aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie;
- ✓ aby sąd przyznał **zadośćuczynienie** za doznaną krzywdę i zobowiązał naruszającego do wypłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny, jeżeli naruszenie autorskich praw osobistych było zawinione.

[patrz art. 78 „upapp”]

4.3 W jaki sposób mogę chronić autorskie prawa majątkowe?

 Twórca, którego autorskie prawa majątkowe **zostały naruszone**, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- ✓ **zaniechania** naruszania;
- ✓ **usunięcia skutków** naruszenia;
- ✓ **naprawienia wyrządzonej szkody:**
 - na zasadach ogólnych

albo

- poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

✓ **wydania** uzyskanych **korzyści**.

☐ Niezależnie od powyższych roszczeń, uprawniony może się domagać:

- ✓ jednokrotnego albo wielokrotnego **ogłoszenia** w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd;
- ✓ **zapłaty** przez osobę, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, **odpowiedniej sumy pieniężnej**, nie niższej niż dwukrotna wysokość uprawdopodobnionych korzyści odniesionych przez sprawcę z dokonanego naruszenia, na rzecz Funduszu Promocji Twórczości, gdy naruszenie było zawinione i zostało dokonane w ramach działalności gospodarczej.

4.4 Kiedy w przypadku praw autorskich może zadziałać prokurator?

☐ Poza odpowiedzialnością cywilną dochodzoną przed sądami cywilnymi, niektóre naruszenia praw autorskich mogą być dochodzone przez pokrzywdzonego w ramach postępowania karnego. Ściganie tych przestępstw odbywa się na **wniosek uprawnionego**.

☐ W przypadku korzystania z utworów znajdujących się w sieci szczególnie często dochodzi do:

- ✓ **przywłaszczenia autorstwa** albo **wprowadzenia w błąd** co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania,
- ✓ **rozpowszechniania bez podania nazwiska lub pseudonimu** twórcy cudzego utworu w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystycznego wykonania albo publicznego zniekształcenie utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub nadania;
- ✓ **rozpowszechniania cudzego utworu** w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystycznego wykonania, fonogram, wideogram lub nadanie – **bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom**;

- ✓ **utrwalania cudzego utworu** w wersji oryginalnej lub w postaci opracowania, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub nadania pozyskanego z Internetu – **bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom**.

W tych przypadkach sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności, przy czym odpowiedzialność jest zaostrzona, jeżeli sprawca dopuszcza się przestępstw w celu **osiągnięcia korzyści majątkowej** oraz w sytuacji, gdy sprawca uczynił sobie z popełniania przestępstwa **stałe źródło dochodu** albo **działalność przestępną** organizuje lub nią kieruje,

[patrz art. 115-122(1) „upapp”]

4.5 Jakimi środkami mogę się posłużyć w przypadku naruszenia wizerunku i innych dóbr osobistych?

Zarówno **wizerunek**, jak i **pseudonim artystyczny, nazwisko, twórczość artystyczna i naukowa** są **dobrami osobistymi**; ochrona dóbr osobistych wynika z kodeksu cywilnego, a w przypadku wizerunku także z „upapp”.

Na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, osoba, której **dobro osobiste** zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, a w razie dokonanego naruszenia może także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, usunęła skutki naruszenia, w szczególności żeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Może ona również żądać zadośćuczynienia pieniężnego, a jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia.

Poza ochroną przewidzianą przepisami kodeksu cywilnego, wizerunek osoby jest chroniony przepisami „upapp”. Także na tej podstawie osoba, której wizerunek został naruszony, może żądać, aby sprawca naruszenia usunął skutki naruszenia, w szczególności aby złożył publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Osoba ta może także zażądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, jeżeli naruszenie było zawinione.

[patrz art. 23 i 24 kodeksu cywilnego, art. 81 i 83 „upapp”]

4.6 Jak postąpić w przypadku naruszenia praw do utworów?

Najważniejszą kwestią jest przemyślane dysponowanie utworami i udostępnianie ich innym osobom. Szczególnie ważne jest uświadomienie sobie łatwości, z jaką inne osoby mogą skopiować nasz utwór umieszczony w sieci.

Jeśli już dojdzie do naruszenia praw:

- warto **zaopatrzyć się w dowód naruszenia**, np. poprzez wydrukowanie treści strony www, na której nasz utwór został umieszczony bez zgody i wiedzy; o zapisanie treści strony można poprosić notariusza; wówczas protokół notarialny z podaniem adresu i wydruku strony stanowić może dowód w ewentualnym procesie przeciwko sprawcy naruszenia;
- aby ustalić osobę naruszającą nasze prawa, należy **zidentyfikować numer IP** komputera i serwer, na którym strona ta jest umieszczona;
- czasami wystarczy **prześłać sprawcy pismo** wzywające do zaprzestania naruszenia i np. zapłaty odszkodowania;
- w niektórych przypadkach pismo takie pozostanie zignorowane i dalszym krokiem jest **wytoczenie powództwa** czy **zawiadomienie prokuratora** o zaistniałym naruszeniu.

Pamiętajmy: można dochodzić jednocześnie roszczeń przed sądem cywilnym i przed sądem karnym w oparciu o przepisy wskazane wyżej.

5. Tytułem podsumowania: co się dzieje, gdy technika wyprzedza prawo?

Prawo autorskie bardzo mocno związane jest z postępem technicznym, zwłaszcza z tymi jego przykładami, które odpowiadają za ekspresję myśli ludzkiej. Naturalnym procesem jest ciągłe dostosowywanie istniejących rozwiązań prawnych do nowych stanów faktycznych, a także tworzenie nowych przepisów prawnych, gdy istniejące regulacje nie są adekwatne do zaistniałych zmian. Prawo autorskie niejako zawsze „podąża” kilka kroków za nowymi metodami wyrazu. Im szybciej dokonuje się postęp techniczny, tym szybsze jest tempo zmian prawnych.

Z chwilą upowszechnienia się Internetu, a wraz z tym zjawiskiem masowego wprowadzania utworów w formie cyfrowej do sieci www przy nieograniczonej praktycznie możliwości ich kopiowania, powielania i przekazywania, okazało się, że dotychczasowe regulacje prawne, być może nie są adekwatne do zaistniałej sytuacji. Również w zakresie oceny możliwości zastosowania istniejącego prawa autorskiego do zjawisk zachodzących w Internecie, ścierają się sprzeczne opinie prawników, a wypowiedane poglądy znacznie różnią się od siebie. Sytuację utrudnia fakt, iż istnieje stosunkowo niewiele orzeczeń sądowych przesądzających kwestie prawne w spornych sprawach dotyczących Internetu. Ta niepewna sytuacja powinna podpowiadać użytkownikom bardzo rozsądne i przemyślane korzystanie z Internetu, tak przez osoby umieszczające w nim swoje utwory, jak i z nich korzystające.

Dz.U.06.90.631

2006.07.07	sprost.	Dz.U.2006.121.843	pkt 1, pkt 2
2006.09.01	zm. przen.	Dz.U.2006.21.164	ogólne
2007.06.06	zm. przen.	Dz.U.2006.94.658	ogólne
2007.06.20	zm.	Dz.U.2007.99.662	art. 1
2007.11.01	zm.	Dz.U.2007.181.1293	art. 1

USTAWA

z dnia 4 lutego 1994 r.

o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹⁾

(tekst jednolity)

Rozdział 1**Przedmiot prawa autorskiego**

Art. 1. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

2. W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- 2) plastyczne;
- 3) fotograficzne;
- 4) lutnicze;
- 5) wzornictwa przemysłowego;
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne;
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- 9) audiowizualne (w tym filmowe).

2¹. Ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

3. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.

4. Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

Art. 2. 1. Opracowanie cudzego utworu, w szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja, jest przedmiotem prawa autorskiego bez uszczerbku dla prawa do utworu pierwotnego.

2. Rozporządzanie i korzystanie z opracowania zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego (prawo zależne), chyba że autorskie prawa majątkowe do utworu pierwotnego wygasły. W przypadku baz danych spełniających cechy utworu zezwolenie twórcy jest konieczne także na sporządzenie opracowania.

3. Twórca utworu pierwotnego może cofnąć zezwolenie, jeżeli w ciągu pięciu lat od jego udzielenia opracowanie nie zostało rozpowszechnione. Wypłacone twórcy wynagrodzenie nie podlega zwrotowi.

4. Za opracowanie nie uważa się utworu, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem.

5. Na egzemplarzach opracowania należy wymienić twórcę i tytuł utworu pierwotnego.

Art. 3. Zbiory, antologie, wybory, bazy danych spełniające cechy utworu są przedmiotem prawa autorskiego, nawet jeżeli zawierają niechronione materiały, o ile przyjęty w nich dobór, układ lub zestawienie ma twórczy charakter, bez uszczerbku dla praw do wykorzystanych utworów.

Art. 4. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe.

Art. 5. Przepisy ustawy stosuje się do utworów:

- 1) których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim lub
- 1¹⁾ których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, lub
- 2) które zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo równocześnie na tym terytorium i za granicą, lub
- 3) które zostały opublikowane po raz pierwszy w języku polskim, lub
- 4) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Art. 6. 1. W rozumieniu ustawy:

- 1) utworem opublikowanym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie;
- 2) opublikowaniem równoczesnym utworu jest opublikowanie utworu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i za granicą w okresie trzydziestu dni od jego pierwszej publikacji;
- 3) utworem rozpowszechnionym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie;

- 4) nadawaniem utworu jest jego rozpowszechnianie drogą emisji radiowej lub telewizyjnej, prowadzonej w sposób bezprzewodowy (naziemny lub satelitarny) lub w sposób przewodowy;
- 5) reemitowaniem utworu jest jego rozpowszechnianie przez inny podmiot niż pierwotnie nadający, drogą przejmowania w całości i bez zmian programu organizacji radiowej lub telewizyjnej oraz równoczesnego i integralnego przekazywania tego programu do powszechnego odbioru;
- 6) wprowadzeniem utworu do obrotu jest publiczne udostępnienie jego oryginału albo egzemplarzy drogą przeniesienia ich własności dokonane przez uprawnionego lub za jego zgodą;
- 7) najmem egzemplarzy utworu jest ich przekazanie do ograniczonego czasowo korzystania w celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej;
- 8) użyczeniem egzemplarzy utworu jest ich przekazanie do ograniczonego czasowo korzystania, niemające na celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej;
- 9) odtworzeniem utworu jest jego udostępnienie bądź przy pomocy nośników dźwięku, obrazu lub dźwięku i obrazu, na których utwór został zapisany, bądź przy pomocy urządzeń służących do odbioru programu radiowego lub telewizyjnego, w którym utwór jest nadawany;
- 10) technicznymi zabezpieczeniami są wszelkie technologie, urządzenia lub ich elementy, których przeznaczeniem jest zapobieganie działaniom lub ograniczenie działań umożliwiających korzystanie z utworów lub artystycznych wykonania z naruszeniem prawa;
- 11) skutecznymi technicznymi zabezpieczeniami są techniczne zabezpieczenia umożliwiające podmiotom uprawnionym kontrolę nad korzystaniem z chronionego utworu lub artystycznego wykonania poprzez zastosowanie kodu dostępu lub mechanizmu zabezpieczenia, w szczególności szyfrowania, zakłócania lub każdej innej transformacji utworu lub artystycznego wykonania lub mechanizmu kontroli zwielokrotniania, które spełniają cel ochronny;
- 12) informacjami na temat zarządzania prawami są informacje identyfikujące utwór, twórcę, podmiot praw autorskich lub informacje o warunkach eksploatacji utworu, o ile zostały one dołączone do egzemplarza utworu lub są przekazywane w związku z jego rozpowszechnianiem, w tym kody identyfikacyjne.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o równowartości danej kwoty wyrażonej w euro, należy przez to rozumieć jej równowartość wyrażoną w walucie polskiej, ustaloną przy zastosowaniu średniego kursu euro, lub jej równowartość wyrażoną w innej walucie, ustaloną przy zastosowaniu średniego kursu euro oraz średniego kursu tej waluty ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu poprzedzającym dokonanie czynności.

Art. 6¹. 1. Rozpowszechnianiem utworu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, drogą emisji radiowej lub telewizyjnej, prowadzonej w sposób satelitarny jest jego rozpowszechnianie poprzez wprowadzenie przez organizację radiową lub telewizyjną i na jej odpowiedzialność, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, do drogi przekazu prowadzącej do satelity i z powrotem na Ziemię.

2. Jeżeli rozpowszechnianie utworu drogą emisji radiowej lub telewizyjnej prowadzonej w sposób satelitarny ma miejsce w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej, które nie zapewnia poziomu ochrony określonego w rozdziale II dyrektywy Rady nr 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz. Urz. WE L 248 z 06.10.1993, str. 15; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 134) oraz gdy:

- 1) sygnał przekazujący utwór jest przesyłany do satelity za pośrednictwem ziemskiej stacji nadawczej znajdującej się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się, że utwór został rozpowszechniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez operatora tej stacji;
- 2) sygnał przekazujący utwór jest przesyłany do satelity za pośrednictwem ziemskiej stacji nadawczej znajdującej się na terytorium państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, a rozpowszechnianie utworu odbywa się na zlecenie organizacji radiowej lub telewizyjnej mającej siedzibę w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej oraz główne przedsiębiorstwo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się, że utwór został rozpowszechniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez tę organizację.

3. W przypadku gdy sygnał przekazujący utwór jest kodowany w sposób uniemożliwiający jego powszechny i nieograniczony odbiór, jest to rozpowszechnianie, w rozumieniu ust. 1, pod warunkiem równoczesnego udostępnienia przez organizację radiową lub telewizyjną, lub za jej zgodą, środków do odbioru tego sygnału.

4. Satelitą jest sztuczny satelita Ziemi działający w pasmach częstotliwości, które na mocy przepisów ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800, z późn. zm.) są przeznaczone dla celów emisji sygnałów przeznaczonych do publicznego odbioru lub dla zamkniętej komunikacji pomiędzy dwoma punktami, przy czym odbiór sygnałów w obu tych przypadkach musi odbywać się w porównywalnych warunkach.

Art. 7. Jeżeli umowy międzynarodowe, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, przewidują dalej idącą ochronę, niż to wynika z ustawy, do nieopublikowanych utworów obywateli polskich albo do utworów opublikowanych po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub równocześnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo opublikowanych po raz pierwszy w języku polskim - stosuje się postanowienia tych umów.

Rozdział 2

Podmiot prawa autorskiego

Art. 8. 1. Prawo autorskie przysługuje twórcy, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

2. Domniemywa się, że twórcą jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

3. Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego zastępuje go producent lub wydawca, a w razie ich braku - właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Art. 9. 1. Współtwórcom przysługuje prawo autorskie wspólnie. Domniemywa się, że wielkości udziałów są równe. Każdy ze współtwórców może żądać określenia wielkości udziałów przez sąd, na podstawie wkładów pracy twórczej.

2. Każdy ze współtwórców może wykonywać prawo autorskie do swojej części utworu mającej samodzielne znaczenie, bez uszczerbku dla praw pozostałych współtwórców.

3. Do wykonywania prawa autorskiego do całości utworu potrzebna jest zgoda wszystkich współtwórców. W przypadku braku takiej zgody każdy ze współtwórców może żądać rozstrzygnięcia przez sąd, który orzeka uwzględniając interesy wszystkich współtwórców.

4. Każdy ze współtwórców może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia prawa autorskiego do całości utworu. Uzyskane świadczenie przypada wszystkim współtwórcom, stosownie do wielkości ich udziałów.

5. Do autorskich praw majątkowych przysługujących współtwórcom stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o współwłasności w częściach ułamkowych.

Art. 10. Jeżeli twórcy połączyli swoje odrębne utwory w celu wspólnego rozpowszechniania, każdy z nich może żądać od pozostałych twórców

udzielenia zezwolenia na rozpowszechnianie tak powstałej całości, chyba że istnieje słuszna podstawa odmowy, a umowa nie stanowi inaczej. Przepisy art. 9 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.

Art. 11. Autorskie prawa majątkowe do utworu zbiorowego, w szczególności do encyklopedii lub publikacji periodycznej, przysługują producentowi lub wydawcy, a do poszczególnych części mających samodzielne znaczenie - ich twórcom. Domniemywa się, że producentowi lub wydawcy przysługuje prawo do tytułu.

Art. 12. 1. Jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

2. Jeżeli pracodawca, w okresie dwóch lat od daty przyjęcia utworu, nie przystąpi do rozpowszechniania utworu przewidzianego w umowie o pracę do rozpowszechnienia, twórca może wyznaczyć pracodawcy na piśmie odpowiedni termin na rozpowszechnienie utworu z tym skutkiem, że po jego bezskutecznym upływie prawa uzyskane przez pracodawcę wraz z własnością przedmiotu, na którym utwór utrwalono, powracają do twórcy, chyba że umowa stanowi inaczej. Strony mogą określić inny termin na przystąpienie do rozpowszechniania utworu.

3. Jeżeli umowa o pracę nie stanowi inaczej, z chwilą przyjęcia utworu pracodawca nabywa własność przedmiotu, na którym utwór utrwalono.

Art. 13. Jeżeli pracodawca nie zawiadomi twórcy w terminie sześciu miesięcy od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie, uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń. Strony mogą określić inny termin.

Art. 14. 1. Jeżeli w umowie o pracę nie postanowiono inaczej, instytucji naukowej przysługuje pierwszeństwo opublikowania utworu naukowego pracownika, który stworzył ten utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy. Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia. Pierwszeństwo opublikowania wygasa, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dostarczenia utworu nie zawarto z twórcą umowy o wydanie utworu albo jeżeli w okresie dwóch lat od daty jego przyjęcia utwór nie został opublikowany.

2. Instytucja naukowa może, bez odrębnego wynagrodzenia, korzystać z materiału naukowego zawartego w utworze, o którym mowa w ust. 1, oraz udostępniać ten utwór osobom trzecim, jeżeli to wynika z uzgodnionego przeznaczenia utworu lub zostało postanowione w umowie.

Art. 15. Domniemywa się, że producentem lub wydawcą jest osoba, której nazwisko lub nazwę uwidoczono w tym charakterze na przedmiotach, na których utwór utrwalono, albo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

Art. 15a. Uczelnie w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym przysługuje pierwszeństwo w opublikowaniu pracy dyplomowej studenta. Jeżeli uczelnia nie opublikowała pracy dyplomowej w ciągu 6 miesięcy od jej obrony, student, który ją przygotował, może ją opublikować, chyba że praca dyplomowa jest częścią utworu zbiorowego.

Rozdział 3

Treść prawa autorskiego

Oddział 1

Autorskie prawa osobiste

Art. 16. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do:

- 1) autorstwa utworu;
- 2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- 3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania;
- 4) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
- 5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Oddział 2

Autorskie prawa majątkowe

Art. 17. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórca przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Art. 17¹. Opracowanie lub zwielokrotnienie bazy danych spełniającej cechy utworu, dokonane przez legalnego użytkownika bazy danych lub jej kopii, nie wymaga zezwolenia autora bazy danych, jeśli jest ono konieczne dla dostępu do zawartości bazy danych i normalnego korzystania z jej zawartości. Jeżeli użytkownik jest upoważniony do korzystania tylko z części bazy danych, niniejsze postanowienie odnosi się tylko do tej części.

Art. 18. 1. Autorskie prawa majątkowe nie podlegają egzekucji, dopóki służą twórcom. Nie dotyczy to wymagalnych wierzytelności.

2. Po śmierci twórcy, spadkobiercy mogą sprzeciwić się egzekucji z prawa autorskiego do utworu nieopublikowanego, chyba że sprzeciw byłby niezgodny z ujawnioną wolą twórcy co do rozpowszechniania utworu.

3. Prawo do wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1, art. 19¹, art. 20 ust. 2-4, art. 20¹, art. 30 ust. 2 oraz art. 70 ust. 3, nie podlega zrzeczeniu się, zbyciu ani egzekucji. Nie dotyczy to wymagalnych wierzytelności.

Art. 19. 1. Twórcy i jego spadkobiercom, w przypadku dokonanych zawodowo odsprzedaży oryginalnych egzemplarzy utworu plastycznego lub fotograficznego, przysługuje prawo do wynagrodzenia stanowiącego sumę poniższych stawek:

- 1) 5 % części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale do równowartości 50.000 euro, oraz
- 2) 3 % części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 50.000,01 euro do równowartości 200.000 euro, oraz
- 3) 1 % części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 200.000,01 euro do równowartości 350.000 euro, oraz
- 4) 0,5 % części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 350.000,01 euro do równowartości 500.000 euro, oraz
- 5) 0,25 % części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale przekraczającym równowartość 500.000 euro

- jednak nie wyższego niż równowartość 12.500 euro.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku ceny sprzedaży niższej niż równowartość 100 euro.

3. Oryginalnymi egzemplarzami utworu w rozumieniu ust. 1 są:

- 1) egzemplarze wykonane osobiście przez twórcę;
- 2) kopie uznane za oryginalne egzemplarze utworu, jeżeli zostały wykonane osobiście, w ograniczonej ilości, przez twórcę lub pod jego nadzorem, ponumerowane, podpisane lub w inny sposób przez niego oznaczone.

Art. 19¹. Twórcy i jego spadkobiercom przysługuje prawo do wynagrodzenia w wysokości 5 % ceny dokonanych zawodowo odsprzedaży rękopisów utworów literackich i muzycznych.

Art. 19². 1. Odsprzedażą w rozumieniu art. 19 ust. 1 i art. 19¹ jest każda sprzedaż następująca po pierwszym rozporządzeniu egzemplarzem przez twórcę.

2. Zawodową odsprzedażą w rozumieniu art. 19 ust. 1 i art. 19¹ są wszystkie czynności o charakterze odsprzedaży dokonywane, w ramach prowadzonej działalności, przez sprzedawców, kupujących, pośredników oraz inne podmioty zawodowo zajmujące się handlem dziełami sztuki lub rękopisami utworów literackich i muzycznych.

Art. 19³. 1. Do zapłaty wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 i art. 19¹, jest obowiązany sprzedawca, o którym mowa w art. 19² ust. 2, a gdy działa na rzecz osoby trzeciej, zawodowo zajmującej się handlem dziełami sztuki lub rękopisami utworów literackich i muzycznych, odpowiada za nią solidarnie.

2. Sprzedawca jest obowiązany do ujawnienia osoby trzeciej, o której mowa w ust. 1. Z obowiązku tego może się zwolnić płacąc należne wynagrodzenie.

3. Twórca utworu, o którym mowa w art. 19 ust. 1 i art. 19¹, oraz jego spadkobiercy mogą domagać się od osób wymienionych w ust. 1 udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia należnego wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza lub rękopisu utworu przez okres 3 lat od dnia dokonania odsprzedaży.

Art. 19⁴. Ceny sprzedaży określone w art. 19 ust. 1 i art. 19¹ są cenami po odliczeniu podatku od towarów i usług należnego z tytułu dokonanej odsprzedaży oryginalnego egzemplarza lub rękopisu utworu.

Art. 19⁵. Przepisy art. 19-19⁴ stosuje się także do oryginalnych egzemplarzy i rękopisów utworów innych niż wymienione w art. 5, których twórcy w dniu dokonania odsprzedaży mają miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 20. 1. Producenci i importerzy:

- 1) magnetofonów, magnetowidów i innych podobnych urządzeń,
- 2) kserokopiarek, skanerów i innych podobnych urządzeń reprograficznych umożliwiających pozyskiwanie kopii całości lub części egzemplarza opublikowanego utworu,
- 3) czystych nośników służących do utrwalania, w zakresie własnego użytku osobistego, utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, przy użyciu urządzeń wymienionych w pkt 1 i 2

- są obowiązani do uiszczania, określonym zgodnie z ust. 5, organizacjom zbiorowego zarządzania, działającym na rzecz twórców, artystów wykonawców, producentów fonogramów i wideogramów oraz wydawców, opłat w wysokości nieprzekraczającej 3 % kwoty należnej z tytułu sprzedaży tych urządzeń i nośników.

2. Z kwoty uzyskanej z tytułu opłat ze sprzedaży magnetofonów i innych podobnych urządzeń oraz związanych z nimi czystych nośników przypada:

- 1) 50 % - twórcom;
- 2) 25 % - artystom wykonawcom;
- 3) 25 % - producentom fonogramów.

3. Z kwoty uzyskanej z tytułu opłat ze sprzedaży magnetowidów i innych podobnych urządzeń oraz związanych z nimi czystych nośników przypada:

- 1) 35 % - twórcom;
- 2) 25 % - artystom wykonawcom;
- 3) 40 % - producentom wideogramów.

4. Z kwoty uzyskanej z tytułu opłat ze sprzedaży urządzeń reprograficznych oraz związanych z nimi czystych nośników przypada:

- 1) 50 % - twórcom;
- 2) 50 % - wydawcom.

5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po zasięgnięciu opinii organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, stowarzyszeń twórców, artystów wykonawców, organizacji producentów fonogramów, producentów wideogramów oraz wydawców, jak również organizacji producentów lub importerów urządzeń i czystych nośników wymienionych w ust. 1, określa, w drodze rozporządzenia: kategorie urządzeń i nośników oraz wysokość opłat, o których mowa w ust. 1, kierując się zdolnością urządzenia i nośnika do zwielokrotniania utworów, jak również ich przeznaczeniem do wykonywania innych funkcji niż zwielokrotnianie utworów, sposób pobierania i podziału opłat oraz organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi uprawnione do ich pobierania.

Art. 20¹. 1. Posiadacze urządzeń reprograficznych, którzy prowadzą działalność gospodarczą w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich, są obowiązani do uiszczania, za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, opłat w wysokości do 3 % wpływów z tego tytułu na rzecz twórców oraz wydawców, chyba że zwielokrotnienie odbywa się na podstawie umowy z uprawnionym. Opłaty te przypadają twórcom i wydawcom w częściach równych.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, stowarzyszeń twórców oraz wydawców, a także opinii właściwej izby gospodarczej określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat, o których mowa w ust. 1, uwzględniając proporcje udziału w zwielokrotnianych materiałach utworów zwielokrotnianych

dla własnego użytku osobistego, sposób ich pobierania i podziału oraz wskazuje organizację lub organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi uprawnione do ich pobierania.

Art. 21. 1. Organizacjom radiowym i telewizyjnym wolno nadawać opublikowane drobne utwory muzyczne, słowne i słowno-muzyczne wyłącznie na podstawie umowy zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, chyba że prawo do nadania utworów zamówionych przez organizację radiową lub telewizyjną przysługuje jej na podstawie odrębnej umowy.

2. Twórca może w umowie z organizacją radiową lub telewizyjną zrzec się pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, o którym mowa w ust. 1. Zrzeczenie to wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

2¹. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do publicznego udostępniania utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.

3. (uchylony).

4. (uchylony).

Art. 21¹. 1. Operatorom sieci kablowych wolno reemitować w sieciach kablowych utwory nadawane w programach organizacji radiowych i telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

2. W przypadku sporów związanych z zawarciem umowy, o której mowa w ust. 1, stosuje się przepis art. 108 ust. 5.

Art. 22. 1. Organizacjom radiowym i telewizyjnym wolno przy pomocy własnych środków i dla własnych nadań utrzymywać utwory w celu zgodnego z prawem korzystania z nich.

2. Utrwalenia, o których mowa w ust. 1, powinny być zniszczone w terminie miesiąca od dnia wygaśnięcia uprawnienia do nadania utworu.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do utrważeń dokonanych przy przygotowywaniu własnych audycji i programów mających wyjątkowy charakter dokumentalny, i które zostaną umieszczone w archiwum.

Oddział 3

Dozwolony użytek chronionych utworów

Art. 23. 1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego oraz do korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym.

2. Zakres własnego użytku osobistego obejmuje korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.

Art. 23¹. Nie wymaga zezwolenia twórcy przejściowe lub incydentalne zwielokrotnianie utworów, niemające samodzielnego znaczenia gospodarczego, a stanowiące integralną i podstawową część procesu technologicznego oraz mające na celu wyłącznie umożliwienie:

- 1) przekazu utworu w systemie teleinformatycznym pomiędzy osobami trzecimi przez pośrednika lub
- 2) zgodnego z prawem korzystania z utworu.

Art. 24. 1. Wolno rozpowszechniać za pomocą anteny zbiorowej oraz sieci kablowej utwory nadawane przez inną organizację radiową lub telewizyjną drogą satelitarną albo naziemną, jeżeli następuje to w ramach równoczesnego, integralnego i nieodpłatnego rozpowszechniania programów radiowych lub telewizyjnych i przeznaczone jest do oznaczonego grona odbiorców znajdujących się w jednym budynku lub w domach jednorodzinnych obejmujących do 50 gospodarstw domowych.

2. Posiadacze urządzeń służących do odbioru programu radiowego lub telewizyjnego mogą za ich pomocą odbierać nadawane utwory, choćby urządzenia te były umieszczone w miejscu ogólnie dostępnym, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie korzyści majątkowych.

3. (uchylony).

4. (utracił moc).

Art. 25. 1. Wolno rozpowszechniać w celach informacyjnych w prasie, radiu i telewizji:

- 1) już rozpowszechnione:
 - a) sprawozdania o aktualnych wydarzeniach,
 - b) aktualne artykuły na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne, chyba że zostało wyraźnie zastrzeżone, że ich dalsze rozpowszechnianie jest zabronione,
 - c) aktualne wypowiedzi i fotografie reporterskie,
- 2) krótkie wyciągi ze sprawozdań i artykułów, o których mowa w pkt 1 lit. a i b;
- 3) przeglądy publikacji i utworów rozpowszechnionych;
- 4) mowy wygłoszone na publicznych zebraniach i rozprawach; nie upoważnia to jednak do publikacji zbiorów mów jednej osoby;
- 5) krótkie streszczenia rozpowszechnionych utworów.

2. Za korzystanie z utworów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b i c, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

3. Rozpowszechnianie utworów na podstawie ust. 1 jest dozwolone zarówno w oryginale, jak i w tłumaczeniu.

4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do publicznego udostępniania utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, z tym że jeżeli wypłata wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2, nie nastąpiła na podstawie umowy z uprawnionym, wynagrodzenie jest wypłacane za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

Art. 26. Wolno w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach przytaczać utwory udostępniane podczas tych wydarzeń, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji.

Art. 27. Instytucje naukowe i oświatowe mogą, w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań, korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów rozpowszechnionego utworu.

Art. 28. Biblioteki, archiwa i szkoły mogą:

- 1) udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych;
- 2) sporządzać lub zlecać sporządzanie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów;
- 3) udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.

Art. 29. 1. Wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym wyjaśnieniem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości.

2. Wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach i wypisach.

2¹. Wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w antologiach.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 2¹, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

Art. 30. 1. Ośrodki informacji lub dokumentacji mogą sporządzać i rozpowszechniać własne opracowania dokumentacyjne oraz pojedyncze egzemplarze, nie większych niż jeden arkusz wydawniczy, fragmentów opublikowanych utworów.

2. Twórca albo właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi jest uprawniona do pobierania od ośrodków, o których mowa w ust. 1, wynagrodzenia za odpłatne udostępnianie egzemplarzy fragmentów utworów.

Art. 30¹. Do baz danych spełniających cechy utworu nie stosuje się art. 28, art. 29 ust. 2 i 3 i art. 30.

Art. 31. Wolno nieodpłatnie wykonywać publicznie rozpowszechnione utwory podczas ceremonii religijnych, imprez szkolnych i akademickich lub oficjalnych uroczystości państwowych, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie pośrednio lub bezpośrednio korzyści majątkowych i artyści wykonawcy nie otrzymują wynagrodzenia, z wyłączeniem imprez reklamowych, promocyjnych lub wyborczych.

Art. 32. 1. Właściciel egzemplarza utworu plastycznego może go wystawiać publicznie, jeżeli nie łączy się z tym osiągnięcie korzyści majątkowych.

2. W razie podjęcia decyzji o zniszczeniu oryginalnego egzemplarza utworu plastycznego znajdującego się w miejscu publicznie dostępnym, właściciel jest obowiązany złożyć twórcy utworu lub jego bliskim ofertę sprzedaży, jeżeli porozumienie się z nim, celem złożenia oferty, jest możliwe. Górną granicę ceny określa wartość materiałów. Jeżeli sprzedaż nie jest możliwa, właściciel jest obowiązany umożliwić twórcy sporządzenie kopii bądź - zależnie od rodzaju utworu - stosownej dokumentacji.

Art. 33. Wolno rozpowszechniać:

- 1) utwory wystawione na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach, jednakże nie do tego samego użytku;
- 2) utwory wystawione w publicznie dostępnych zbiorach, takich jak muzea, galerie, sale wystawowe, lecz tylko w katalogach i w wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów, a także w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji;
- 3) w encyklopediach i atlasach - opublikowane utwory plastyczne i fotograficzne, o ile nawiązanie porozumienia z twórcą celem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Twórcy przysługuje wówczas prawo do wynagrodzenia.

Art. 33¹. Wolno korzystać z już rozpowszechnionych utworów dla dobra osób niepełnosprawnych, jeżeli to korzystanie odnosi się bezpośrednio do ich upośledzenia, nie ma zarobkowego charakteru i jest podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia.

Art. 33². Wolno korzystać z utworów dla celów bezpieczeństwa publicznego lub na potrzeby postępowań administracyjnych, sądowych lub prawodawczych oraz sprawozdań z tych postępowań.

Art. 33³. Wolno w celu reklamy wystawy publicznej lub publicznej sprzedaży utworów korzystać z egzemplarzy utworów już rozpowszechnionych, w zakresie uzasadnionym promocją wystawy lub sprzedaży, z wyłączeniem innego handlowego wykorzystania.

Art. 33⁴. Wolno korzystać z utworów w związku z prezentacją lub naprawą sprzętu.

Art. 33⁵. Wolno korzystać z utworu w postaci obiektu budowlanego, jego rysunku, planu lub innego ustalenia, w celu odbudowy lub remontu obiektu budowlanego.

Art. 34. Można korzystać z utworów w granicach dozwolonego użytku pod warunkiem wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła. Podanie twórcy i źródła powinno uwzględniać istniejące możliwości. Twórcy nie przysługuje prawo do wynagrodzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 35. Dozwolony użytek nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słusne interesy twórcy.

Rozdział 4

Czas trwania autorskich praw majątkowych

Art. 36. Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat siedemdziesięciu:

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich - od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany - od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość;
- 3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca - od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony - od daty jego ustalenia;
- 4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego - od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego.

Art. 37. Jeżeli bieg terminu wygaśnięcia autorskich praw majątkowych rozpoczyna się od rozpowszechnienia utworu, a utwór rozpowszechniono w częściach, odcinkach, fragmentach lub wkładkach, bieg terminu liczy się oddzielnie od daty rozpowszechnienia każdej z wymienionych części.

Art. 38. (uchylony).

Art. 39. Czas trwania autorskich praw majątkowych liczy się w latach pełnych następujących po roku, w którym nastąpiło zdarzenie, od którego zaczyna się bieg terminów określonych w art. 36 i art. 37.

Art. 40. 1. Producenci lub wydawcy egzemplarzy utworów literackich, muzycznych, plastycznych, fotograficznych i kartograficznych, niekorzystających z ochrony autorskich praw majątkowych, są obowiązani do przekazywania na rzecz Funduszu, o którym mowa w art. 111, wpłaty wynoszącej od 5 % do 8 % wpływów brutto ze sprzedaży egzemplarzy tych utworów. Dotyczy to wydań publikowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

1¹. Producenci i wydawcy dokonują wpłat, o których mowa w ust. 1, za okresy kwartalne w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, w którym uzyskano wpływy ze sprzedaży. Jeżeli wysokość wpłaty nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 1.000 euro, możliwe jest rozliczanie w innych regularnych okresach, nie dłuższych jednak niż rok obrotowy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do egzemplarzy chronionych opracowań utworów niekorzystających z ochrony autorskich praw majątkowych.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa, w drodze rozporządzenia, wysokość procentu, o którym mowa w ust. 1.

Rozdział 5

Przejęcie autorskich praw majątkowych

Art. 41. 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej:

- 1) autorskie prawa majątkowe mogą przejść na inne osoby w drodze dziedziczenia lub na podstawie umowy;
- 2) nabywca autorskich praw majątkowych może przenieść je na inne osoby, chyba że umowa stanowi inaczej.

2. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych lub umowa o korzystanie z utworu, zwana dalej "licencją", obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione.

3. Nieważna jest umowa w części dotyczącej wszystkich utworów lub wszystkich utworów określonego rodzaju tego samego twórcy mających powstać w przyszłości.

4. Umowa może dotyczyć tylko pól eksploatacji, które są znane w chwili jej zawarcia.

5. Twórca utworu wykorzystanego lub włączonego do utworu audiowizualnego oraz utworu wchodzącego w skład utworu zbiorowego, po powstaniu nowych sposobów eksploatacji utworów, nie może bez ważnego powodu odmówić udzielenia zezwolenia na korzystanie z tego utworu w ramach utworu audiowizualnego lub utworu zbiorowego na polach eksploatacji nieznanych w chwili zawarcia umowy.

Art. 42. Jeżeli autorskie prawa majątkowe jednego ze współtwórców miałyby przypaść Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu, część ta przechodzi na pozostałych przy życiu współtwórców lub ich następców prawnych, stosownie do wielkości ich udziałów.

Art. 43. 1. Jeżeli z umowy nie wynika, że przeniesienie autorskich praw majątkowych lub udzielenie licencji nastąpiło nieodpłatnie, twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

2. Jeżeli w umowie nie określono wysokości wynagrodzenia autorskiego, wysokość wynagrodzenia określa się z uwzględnieniem zakresu udzielonego prawa oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu.

Art. 44. W razie rażącej dysproporcji między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjobiorcy, twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd.

Art. 45. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje odrębne wynagrodzenie za korzystanie z utworu na każdym odrębnym polu eksploatacji.

Art. 46. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, twórca zachowuje wyłączne prawo zezwalania na wykonywanie zależnego prawa autorskiego, mimo że w umowie postanowiono o przeniesieniu całości autorskich praw majątkowych.

Art. 47. Jeżeli wynagrodzenie twórcy zależy od wysokości wpływów z korzystania z utworu, twórca ma prawo do otrzymania informacji i wglądu w niezbędnym zakresie do dokumentacji mającej istotne znaczenie dla określenia wysokości tego wynagrodzenia.

Art. 48. 1. Jeżeli wynagrodzenie twórcy jest określone procentowo od ceny sprzedaży egzemplarzy utworu, a cena ta ulega podwyższeniu, twórcy należy się umówiony procent od egzemplarzy sprzedanych po podwyższonej cenie.

2. Jednostronne obniżenie ceny sprzedaży egzemplarzy przed upływem roku od przystąpienia do rozpowszechnienia utworu nie wpływa na wysokość wynagrodzenia. Strony mogą przedłużyć ten termin.

Art. 49. 1. Jeżeli w umowie nie określono sposobu korzystania z utworu, powinien on być zgodny z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami.

2. Następcą prawny, choćby nabył całość autorskich praw majątkowych, nie może, bez zgody twórcy, czynić zmian w utworze, chyba że są one spowodowane oczywistą koniecznością, a twórca nie miałby słusznej podstawy im się sprzeciwić. Dotyczy to odpowiednio utworów, których czas ochrony autorskich praw majątkowych upłynął.

Art. 50. Odrębne pola eksploatacji stanowią w szczególności:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Art. 51. 1. (utracił moc).

2. (utracił moc).

3. Wprowadzenie do obrotu oryginału albo egzemplarza utworu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego wyczerpuje prawo do zezwalania na dalszy obrót takim egzemplarzem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem jego najmu lub użyczenia.

Art. 52. 1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, przeniesienie własności egzemplarza utworu nie powoduje przejścia autorskich praw majątkowych do utworu.

2. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, przejście autorskich praw majątkowych nie powoduje przeniesienia na nabywcę własności egzemplarza utworu.

3. Nabywca oryginału utworu jest obowiązany udostępnić go twórcy w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do wykonywania prawa autorskiego. Nabywca oryginału może jednak domagać się od twórcy odpowiedniego zabezpieczenia oraz wynagrodzenia za korzystanie.

Art. 53. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Art. 54. 1. Twórca jest obowiązany dostarczyć utwór w terminie określonym w umowie, a jeżeli termin nie został oznaczony - niezwłocznie po ukończeniu utworu.

2. Jeżeli twórca nie dostarczył utworu w przewidzianym terminie, zamawiający może wyznaczyć twórcy odpowiedni dodatkowy termin z zagrożeniem odstąpienia od umowy, a po jego bezskutecznym upływie może od umowy odstąpić.

Art. 55. 1. Jeżeli zamówiony utwór ma usterki, zamawiający może wyznaczyć twórcy odpowiedni termin do ich usunięcia, a po jego bezskutecznym upływie może od umowy odstąpić lub żądać odpowiedniego obniżenia umówionego wynagrodzenia, chyba że usterki są wynikiem okoliczności, za które twórca nie ponosi odpowiedzialności. Twórca zachowuje w każdym razie prawo do otrzymanej części wynagrodzenia, nie wyższej niż 25 % wynagrodzenia umownego.

2. Jeżeli utwór ma wady prawne, zamawiający może od umowy odstąpić i żądać naprawienia poniesionej szkody.

3. Roszczenia, o których mowa w ust. 1, wygasają z chwilą przyjęcia utworu.

4. Jeżeli zamawiający nie zawiadomi twórcy w terminie sześciu miesięcy od dostarczenia utworu o jego przyjęciu, nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie, uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń. Strony mogą określić inny termin.

Art. 56. 1. Twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć ze względu na swoje istotne interesy twórcze.

2. Jeżeli w ciągu dwóch lat od odstąpienia lub wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 1, twórca zamierza przystąpić do korzystania z utworu, ma obowiązek zaoferować to korzystanie nabywcy lub licencjodawcy, wyznaczając mu w tym celu odpowiedni termin.

3. Jeżeli odstąpienie od umowy lub jej wypowiedzenie następuje po przyjęciu utworu, skuteczność odstąpienia lub wypowiedzenia może być przez drugą stronę umowy uzależniona od zabezpieczenia kosztów poniesionych przez nią w związku z zawartą umową. Nie można jednak żądać zwrotu kosztów, gdy zaniechanie rozpowszechniania jest następstwem okoliczności, za które twórca nie ponosi odpowiedzialności.

4. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do utworów architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych, audiowizualnych oraz utworów zamówionych w zakresie ich eksploatacji w utworze audiowizualnym.

Art. 57. 1. Jeżeli nabywca autorskich praw majątkowych lub licencjodawca, który zobowiązał się do rozpowszechniania utworu, nie przystąpi do rozpowszechniania w umówionym terminie, a w jego braku - w ciągu dwóch lat od przyjęcia utworu, twórca może odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć i domagać się naprawienia szkody po bezskutecznym upływie dodatkowego terminu, nie krótszego niż sześć miesięcy.

2. Jeżeli wskutek okoliczności, za które nabywca lub licencjodawca ponosi odpowiedzialność, utwór nie został udostępniony publiczności, twórca może się domagać, zamiast naprawienia poniesionej szkody, podwójnego wynagrodzenia w stosunku do określonego w umowie o rozpowszechnienie utworu, chyba że licencja jest niewyłączna.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do utworów architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych.

Art. 58. Jeżeli publiczne udostępnienie utworu następuje w nieodpowiedniej formie albo ze zmianami, którym twórca mógłby słusznie się sprzeciwić, może on po bezskutecznym wezwaniu do zaniechania naruszenia odstąpić od umowy lub ją wypowiedzieć. Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia określonego umową.

Art. 59. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, każda ze stron odstępując od umowy lub wypowiadając ją może żądać od drugiej strony zwrotu wszystkiego, co ta otrzymała z tytułu umowy.

Art. 60. 1. Korzystający z utworu jest obowiązany umożliwić twórcy przed rozpowszechnieniem utworu przeprowadzenie nadzoru autorskiego. Jeżeli wniesione w związku z nadzorem zmiany w utworze są niezbędne i wynikają z okoliczności od twórcy niezależnych, koszty ich wprowadzenia obciążają nabywcę autorskich praw majątkowych lub licencjodawcę.

2. Jeżeli twórca nie przeprowadzi nadzoru autorskiego w odpowiednim terminie, uważa się, że wyraził zgodę na rozpowszechnianie utworu.

3. Jeżeli ustawa lub umowa nie stanowią inaczej, za wykonanie nadzoru autorskiego nie przysługuje twórcy odrębne wynagrodzenie.

4. Twórcy utworu plastycznego przysługuje prawo do sprawowania odpłatnego nadzoru autorskiego.

5. Sprawowanie nadzoru autorskiego nad utworami architektonicznymi i architektoniczno-urbanistycznymi regulują odrębne przepisy.

Art. 61. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, nabycie od twórcy egzemplarza projektu architektonicznego lub architektoniczno-urbanistycznego

obejmuje prawo zastosowania go tylko do jednej budowy.

Art. 62. 1. Twórca może w zbiorowej publikacji swych utworów umieścić utwory, o których publikację zawarł odrębną umowę.
2. Umowa o zbiorowe wydanie utworów nie obejmuje prawa publikacji poszczególnych utworów, chyba że postanowiono w niej inaczej.

Art. 63. Jeżeli umowa obejmuje sporządzenie egzemplarzy przeznaczonych do udostępnienia publiczności, twórcy należą się egzemplarze autorskie w liczbie określonej w umowie.

Art. 64. Umowa zobowiązująca do przeniesienia autorskich praw majątkowych przenosi na nabywcę, z chwilą przyjęcia utworu, prawo do wyłącznego korzystania z utworu na określonym w umowie polu eksploatacji, chyba że postanowiono w niej inaczej.

Art. 65. W braku wyraźnego postanowienia o przeniesieniu prawa, uważa się, że twórca udzielił licencji.

Art. 66. 1. Umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu w okresie pięciu lat na terytorium państwa, w którym licencjodawca ma swoją siedzibę, chyba że w umowie postanowiono inaczej.
2. Po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, prawo uzyskane na podstawie umowy licencyjnej wygasa.

Art. 67. 1. Twórca może udzielić upoważnienia do korzystania z utworu na wymienionych w umowie polach eksploatacji z określeniem zakresu, miejsca i czasu tego korzystania.

2. Jeżeli umowa nie zastrzega wyłączności korzystania z utworu w określony sposób (licencja wyłączna), udzielenie licencji nie ogranicza udzielenia przez twórcę upoważnienia innym osobom do korzystania z utworu na tym samym polu eksploatacji (licencja niewyłączna).

3. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, licencjodawca nie może upoważnić innej osoby do korzystania z utworu w zakresie uzyskanej licencji.

4. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, uprawniony z licencji wyłącznej może dochodzić roszczeń z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych, w zakresie objętym umową licencyjną.

5. Umowa licencyjna wyłączna wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.

Art. 68. 1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, a licencji udzielono na czas nieoznaczony, twórca może ją wypowiedzieć z zachowaniem terminów umownych, a w ich braku na rok naprzód, na koniec roku kalendarzowego.

2. Licencję udzieloną na okres dłuższy niż pięć lat uważa się, po upływie tego terminu, za udzieloną na czas nieoznaczony.

Rozdział 6

Przepisy szczególne dotyczące utworów audiowizualnych

Art. 69. Współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, które wniosły wkład twórczy w jego powstanie, a w szczególności: reżyser, operator obrazu, twórca adaptacji utworu literackiego, twórca stworzonych dla utworu audiowizualnego utworów muzycznych lub słowno-muzycznych oraz twórca scenariusza.

Art. 70. 1. Domniemywa się, że producent utworu audiowizualnego nabywa na mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego jako całości.

2. (utracił moc).

2¹. Współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do:

- 1) wynagrodzenia proporcjonalnego do wpływów z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach;
- 2) stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu egzemplarzy utworów audiowizualnych i ich publicznego odtwarzania;
- 3) stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania utworu w telewizji lub poprzez inne środki publicznego udostępniania utworów;
- 4) stosownego wynagrodzenia z tytułu reprodukowania utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego.

3. Korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2¹, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

4. Stosowne wynagrodzenie za korzystanie z polskiego utworu audiowizualnego za granicą lub zagranicznego utworu audiowizualnego w Rzeczypospolitej Polskiej może być ustalone ryczałtowo.

Art. 71. Producent może bez zgody twórców utworu audiowizualnego dokonywać tłumaczeń na różne wersje językowe.

Art. 72. Twórca utworu zamówionego do utworu audiowizualnego może, po upływie pięciu lat od przyjęcia zamówionego utworu, zezwolić na rozpowszechnianie tego utworu w innym utworze audiowizualnym, jeżeli w tym terminie nie doszło do rozpowszechnienia utworu audiowizualnego z jego utworem. Strony mogą skrócić ten termin.

Art. 73. Prawo do nadzoru autorskiego może być wykonywane tylko w stosunku do ostatecznej wersji utworu audiowizualnego.

Rozdział 7

Przepisy szczególne dotyczące programów komputerowych

Art. 74. 1. Programy komputerowe podlegają ochronie jak utwory literackie, o ile przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

2. Ochrona przyznana programowi komputerowemu obejmuje wszystkie formy jego wyrażenia. Idee i zasady będące podstawą jakiegokolwiek elementu programu komputerowego, w tym podstawą łączy, nie podlegają ochronie.

3. Prawa majątkowe do programu komputerowego stworzonego przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy przysługują pracodawcy, o ile umowa nie stanowi inaczej.

4. Autorskie prawa majątkowe do programu komputerowego, z zastrzeżeniem przepisów art. 75 ust. 2 i 3, obejmują prawo do:

- 1) trwałego lub czasowego zwielokrotnienia programu komputerowego w całości lub w części jakimikolwiek środkami i w jakiegokolwiek formie; w zakresie, w którym dla wprowadzania, wyświetlania, stosowania, przekazywania i przechowywania programu komputerowego niezbędne jest jego zwielokrotnienie, czynności te wymagają zgody uprawnionego;
- 2) tłumaczenia, przystosowywania, zmiany układu lub jakichkolwiek innych zmian w programie komputerowym, z zachowaniem praw osoby, która tych zmian dokonała;
- 3) rozpowszechniania, w tym użyczenia lub najmu, programu komputerowego lub jego kopii.

Art. 75. 1. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, czynności wymienione w art. 74 ust. 4 pkt 1 i 2 nie wymagają zgody uprawnionego, jeżeli są niezbędne do korzystania z programu komputerowego zgodnie z jego przeznaczeniem, w tym do poprawiania błędów przez osobę, która legalnie weszła w jego posiadanie.

2. Nie wymaga zezwolenia uprawnionego:

- 1) sporządzenie kopii zapasowej, jeżeli jest to niezbędne do korzystania z programu komputerowego. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, kopia ta nie może być używana równocześnie z programem komputerowym;
 - 2) obserwowanie, badanie i testowanie funkcjonowania programu komputerowego w celu poznania jego idei i zasad przez osobę posiadającą prawo korzystania z egzemplarza programu komputerowego, jeżeli, będąc do tych czynności upoważniona, dokonuje ona tego w trakcie wprowadzania, wyświetlania, stosowania, przekazywania lub przechowywania programu komputerowego;
 - 3) zwielokrotnianie kodu lub tłumaczenie jego formy w rozumieniu art. 74 ust. 4 pkt 1 i 2, jeżeli jest to niezbędne do uzyskania informacji koniecznych do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami komputerowymi, o ile zostaną spełnione następujące warunki:
 - a) czynności te dokonywane są przez licencjodawcę lub inną osobę uprawnioną do korzystania z egzemplarza programu komputerowego bądź przez inną osobę działającą na ich rzecz,
 - b) informacje niezbędne do osiągnięcia współdziałania nie były uprzednio łatwo dostępne dla osób, o których mowa pod lit. a,
 - c) czynności te odnoszą się do tych części oryginalnego programu komputerowego, które są niezbędne do osiągnięcia współdziałania.
3. Informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 3, nie mogą być:
- 1) wykorzystane do innych celów niż osiągnięcie współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego;
 - 2) przekazane innym osobom, chyba że jest to niezbędne do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego;
 - 3) wykorzystane do rozwijania, wytwarzania lub wprowadzania do obrotu programu komputerowego o istotnie podobnej formie wyrażenia lub do innych czynności naruszających prawa autorskie.

Art. 76. Postanowienia umów sprzeczne z art. 75 ust. 2 i 3 są nieważne.

Art. 77. Do programów komputerowych nie stosuje się przepisów art. 16 pkt 3-5, art. 20, art. 23, art. 23¹, art. 27, art. 28, art. 30, art. 33¹-33⁵, art. 49 ust. 2, art. 56, art. 60 i art. 62.

Art. 77¹. Uprawniony może domagać się od użytkownika programu komputerowego zniszczenia posiadanych przez niego środków technicznych (w tym programów komputerowych), których jedynym przeznaczeniem jest ułatwienie niedozwolonego usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń programu.

Art. 77². Ochrona przyznana bazom danych spełniającym cechy utworu nie obejmuje programów komputerowych używanych do sporządzenia lub obsługi baz danych dostępnych przy pomocy środków elektronicznych.

Rozdział 8

Ochrona autorskich praw osobistych

Art. 78. 1. Twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia może także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub - na żądanie twórcy - zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez twórcę cel społeczny.

2. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa.

3. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, osoby wymienione w ust. 2 są uprawnione w tej samej kolejności do wykonywania autorskich praw osobistych zmarłego twórcy.

4. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, z powództwem, o którym mowa w ust. 2, może również wystąpić stowarzyszenie twórców właściwe ze względu na rodzaj twórczości lub organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, która zarządza prawami autorskimi zmarłego twórcy.

Rozdział 9

Ochrona autorskich praw majątkowych

Art. 79. 1. Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- 1) zaniechania naruszenia;
- 2) usunięcia skutków naruszenia;
- 3) naprawienia wyrządzonej szkody:
 - a) na zasadach ogólnych albo
 - b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;

4) wydania uzyskanych korzyści.

2. Niezależnie od roszczeń, określonych w ust. 1, uprawniony może się domagać:

- 1) jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd;
- 2) zapłaty przez osobę, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, odpowiedniej sumy pieniężnej, nie niższej niż dwukrotna wysokość uprawdopodobnionych korzyści odniesionych przez sprawcę z dokonanego naruszenia, na rzecz Funduszu, o którym mowa w art. 111, gdy naruszenie jest zawinione i zostało dokonane w ramach działalności gospodarczej wykonywanej w cudzym albo we własnym imieniu, choćby na cudzy rachunek.

3. Sąd może nakazać osobie, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, na jej wniosek i za zgodą uprawnionego, w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, jeżeli zaniechanie naruszenia lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwe.

4. Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może orzec na wniosek uprawnionego o bezprawnie wytworzonych przedmiotach oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia, w szczególności może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu uprawnionemu na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu. Orzekając, sąd uwzględni wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich.

5. Domniemywa się, że środki i materiały, o których mowa w ust. 4, są własnością osoby, która naruszyła autorskie prawa majątkowe.

6. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń przed dostępem, zwielokrotnianiem lub rozpowszechnianiem utworu, jeżeli działania te mają na celu bezprawne korzystanie z utworu.

7. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w przypadku usuwania lub zmiany bez upoważnienia jakichkolwiek elektronicznych informacji na temat zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, a także świadomego rozpowszechniania utworów z bezprawnie usuniętymi lub zmodyfikowanymi takimi informacjami.

Art. 80. 1. Sąd właściwy do rozpoznania spraw o naruszenie autorskich praw majątkowych miejsca, w którym sprawca wykonuje działalność lub w którym znajduje się jego majątek, także przed wytoczeniem powództwa rozpoznaje, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia w sądzie, wniosek mającego w tym interesu prawnego:

- 1) o zabezpieczenie dowodów oraz o zabezpieczenie związanych z nimi roszczeń;
- 2) o zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mającej znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1;
- 3) o zobowiązanie innej niż naruszający osoby do udzielenia informacji, które mają znaczenie dla roszczeń, określonych w art. 79 ust. 1, o pochodzeniu, sieciach dystrybucji, ilości i cenie towarów lub usług naruszających autorskie prawa majątkowe, jeżeli:
 - a) stwierdzono, że posiada ona towary naruszające autorskie prawa majątkowe, lub
 - b) stwierdzono, że korzysta ona z usług naruszających autorskie prawa majątkowe, lub
 - c) stwierdzono, że świadczy ona usługi wykorzystywane w działaniach naruszających autorskie prawa majątkowe, lub
 - d) została przez osobę określoną w lit. a, b lub c wskazana jako uczestnicząca w produkcji, wytwarzaniu lub dystrybucji towarów lub świadczeniu usług naruszających autorskie prawa majątkowe,

a powyższe działania mają na celu uzyskanie bezpośrednio lub pośrednio zysku lub innej korzyści ekonomicznej, przy czym nie obejmuje to działań konsumentów będących w dobrej wierze.

2. Sąd, dopuszczając dowód lub rozpoznając wnioski, o których mowa w ust. 1, zapewnia zachowanie tajemnicy przedsiębiorcy i innych tajemnic ustawowo chronionych.

3. Od obowiązku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, może uchylić się ten, kto według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego mógłby jako świadek odmówić zeznań lub odpowiedzi na zadane mu pytanie.

4. W uzasadnionych przypadkach sąd może uzależnić wydanie postanowienia o zabezpieczeniu dowodów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, od złożenia kaucji.

5. Zażalenia na postanowienia sądu w sprawach, o których mowa w ust. 1, sąd rozpoznaje w terminie 7 dni.

6. Do zabezpieczenia dowodów stosuje się odpowiednio art. 733, art. 742 i art. 744-746 Kodeksu postępowania cywilnego.

Rozdział 10

Ochrona wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji

Art. 81. 1. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

2. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

- 1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- 2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Art. 82. Jeżeli osoba, do której korespondencja jest skierowana, nie wyraziła innej woli, rozpowszechnianie korespondencji, w okresie dwudziestu lat od jej śmierci, wymaga zezwolenia małżonka, a w jego braku kolejno zstępnych, rodziców lub rodzeństwa.

Art. 83. Do roszczeń w przypadku rozpowszechniania wizerunku osoby na nim przedstawionej oraz rozpowszechniania korespondencji bez wymaganego zezwolenia osoby, do której została skierowana, stosuje się odpowiednio przepis art. 78 ust. 1; roszczeń tych nie można dochodzić po upływie dwudziestu lat od śmierci tych osób.

Art. 84. 1. Twórca, a wydawca lub producent na żądanie twórcy mają obowiązek zachowania w tajemnicy źródeł informacji wykorzystanych w utworze oraz nieujawniania związanych z tym dokumentów.

2. Ujawnienie tajemnicy jest dozwolone za zgodą osoby, która powierzyła tajemnicę, lub na podstawie postanowienia właściwego sądu.

Rozdział 11

Prawa pokrewne

Oddział 1

Prawa do artystycznych wykonań

Art. 85. 1. Każde artystyczne wykonanie utworu lub dzieła sztuki ludowej pozostaje pod ochroną niezależnie od jego wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

2. Artystycznymi wykonaniami, w rozumieniu ust. 1, są w szczególności: działania aktorów, recytatorów, dyrygentów, instrumentalistów, wokalistów, tancerzy i mimów oraz innych osób w sposób twórczy przyczyniających się do powstania wykonania.

Art. 86. 1. Artystycie wykonawcy przysługuje, w granicach określonych przepisami ustawy, wyłączne prawo do:

- 1) ochrony dóbr osobistych, w szczególności w zakresie:
 - a) wskazywania go jako wykonawcy, z wyłączeniem przypadków, gdy pominięcie jest zwyczajowo przyjęte,
 - b) decydowania o sposobie oznaczenia wykonawcy, w tym zachowania anonimowości albo posłużenia się pseudonimem,
 - c) sprzeciwiania się jakimkolwiek wypaczeniom, przeinaczeniom i innym zmianom wykonania, które mogłyby naruszać jego dobre imię;
- 2) korzystania z artystycznego wykonania i rozporządzania prawami do niego na następujących polach eksploatacji:
 - a) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania - wytwarzania określoną techniką egzemplarzy artystycznego wykonania, w tym zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,
 - b) w zakresie obrotu egzemplarzami, na których artystyczne wykonanie utrwalono - wprowadzania do obrotu, użyczania lub najmu egzemplarzy,
 - c) w zakresie rozpowszechniania artystycznego wykonania w sposób inny niż określony w lit. b) - nadawania, reemitowania oraz odtwarzania, chyba że są one dokonywane za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, a także publicznego udostępniania utrwalenia artystycznego wykonania w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

2. Artystycie wykonawcy służy prawo do wynagrodzenia za korzystanie z artystycznego wykonania lub za rozporządzanie prawami do takiego wykonania określone w umowie albo przyznane w przepisach ustawy.

3. W przypadku nadawania, reemitowania lub odtwarzania artystycznego wykonania za pomocą wprowadzonego do obrotu egzemplarza, artyście wykonawcy przysługuje prawo do stosownego wynagrodzenia.

Art. 87. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, zawarcie przez artystę wykonawcę z producentem utworu audiowizualnego umowy o współdziałanie w realizacji utworu audiowizualnego przenosi na producenta prawa do rozporządzania i korzystania z wykonania, w ramach tego utworu audiowizualnego, na wszystkich znanych w chwili zawarcia umowy polach eksploatacji.

Art. 88. Prawo artysty wykonawcy nie narusza prawa autorskiego do wykonywanego utworu.

Art. 89. Prawo, o którym mowa w art. 86 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym artystyczne wykonanie ustalono. Jeżeli jednak w tym czasie nastąpiła publikacja utrwalenia tego wykonania lub jego publiczne odtworzenie, okres ochrony liczy się od tych zdarzeń, a gdy miały miejsce obydwa - od tego z nich, które miało miejsce wcześniej.

Art. 90. Przepisy ustawy stosuje się do artystycznych wykonań, które:

- 1) dokonane zostały przez obywatela polskiego albo osobę zamieszkałą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub
- 1¹) dokonane zostały przez obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, lub
- 2) zostały ustalone po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 3) zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 4) są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Art. 91. Domniemywa się, że kierownik zespołu jest umocowany do reprezentowania praw do zespołowego artystycznego wykonania. Domniemanie to stosuje się odpowiednio do części artystycznego wykonania mających samodzielne znaczenie.

Art. 92. Do artystycznych wykonań stosuje się odpowiednio przepisy art. 8-10, 12, 18, 21, 21¹, 41-45, 47-49, 52-55, 57-59, 62-68, 71 i 78.

Art. 93. Do prawa do artystycznego wykonania stosuje się odpowiednio przepisy art. 15a oraz art. 33 pkt 10 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Oddział 2

Prawa do fonogramów i wideogramów

Art. 94. 1. Fonogramem jest pierwsze utrwalenie warstwy dźwiękowej wykonania utworu albo innych zjawisk akustycznych.

2. Wideogramem jest pierwsze utrwalenie sekwencji ruchomych obrazów, z dźwiękiem lub bez, niezależnie od tego, czy stanowi ono utwór audiowizualny.

3. Domniemywa się, że producentem fonogramu lub wideogramu jest osoba, pod której nazwiskiem lub firmą (nazwą) fonogram lub wideogram został po raz pierwszy sporządzony.

4. Bez uszczerbku dla praw twórców lub artystów wykonawców, producentowi fonogramu lub wideogramu przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania z fonogramu lub wideogramu w zakresie:

- 1) zwielokrotniania określoną techniką;
- 2) wprowadzenia do obrotu;
- 3) najmu oraz użyczania egzemplarzy;
- 4) publicznego udostępniania fonogramu lub wideogramu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

5. W przypadku nadawania, reemitowania lub odtwarzania wprowadzonego do obrotu fonogramu lub wideogramu, producentowi przysługuje prawo do stosownego wynagrodzenia.

Art. 95. Prawo, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym fonogram lub wideogram został sporządzony.

2. Jeżeli w okresie, o którym mowa w ust. 1, fonogram został opublikowany, prawo, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym fonogram został opublikowany.

3. Jeżeli w okresie, o którym mowa w ust. 1, fonogram nie został opublikowany i jeżeli w tym okresie został rozpowszechniony, prawo, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym fonogram został rozpowszechniony.

4. Jeżeli w okresie, o którym mowa w ust. 1, wideogram został opublikowany lub rozpowszechniony, prawo, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym miało miejsce pierwsze z tych zdarzeń.

Art. 95¹. 1. Do fonogramów stosuje się odpowiednio przepis art. 21 ust. 1, chyba że nadawanie odbywa się na podstawie umowy z uprawnionym.

2. Do fonogramów i wideogramów stosuje się odpowiednio przepisy art. 21¹.

Art. 96. Przepisy ustawy stosuje się do fonogramów i wideogramów:

- 1) których producent ma na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania lub siedzibę, lub
- 1¹) których producent ma na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego miejsce zamieszkania lub siedzibę, lub
- 2) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Oddział 3

Prawa do nadań programów

Art. 97. Bez uszczerbku dla praw twórców, artystów wykonawców, producentów fonogramów i wideogramów, organizacji radiowej lub telewizyjnej przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania i korzystania ze swoich nadań programów w zakresie:

- 1) utrwalania;
- 2) zwielokrotniania określoną techniką;
- 3) nadawania przez inną organizację radiową lub telewizyjną;
- 4) reemitowania;
- 5) wprowadzania do obrotu ich utrwałeń;
- 6) odtwarzania w miejscach dostępnych za opłatą wstępu;
- 7) udostępniania ich utrwałeń w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Art. 98. Prawo, o którym mowa w art. 97, gaśnie z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku pierwszego nadania programu.

Art. 99. Przepisy ustawy stosuje się do nadań programów:

- 1) organizacji radiowej i telewizyjnej, która ma siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub
- 2) organizacji radiowej i telewizyjnej, która ma siedzibę na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- 3) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Oddział 3¹

Prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych

Art. 99¹. Wydawca, który jako pierwszy w sposób zgodny z prawem opublikował lub w inny sposób rozpowszechnił utwór, którego czas ochrony już wygasł, a jego egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane, przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania tym utworem i korzystania z niego na wszystkich polach eksploatacji przez okres dwudziestu pięciu lat od daty pierwszej publikacji lub rozpowszechnienia.

Art. 99². Temu, kto po upływie czasu ochrony prawa autorskiego do utworu przygotował jego wydanie krytyczne lub naukowe, niebędące utworem, przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania takim wydaniem i korzystania z niego w zakresie, o którym mowa w art. 50 pkt 1 i 2, przez okres trzydziestu lat od daty publikacji.

Art. 99³. Przepisy art. 99¹ i art. 99² stosuje się odpowiednio do utworów i tekstów, które ze względu na czas ich powstania lub charakter nigdy nie były objęte ochroną prawa autorskiego.

Art. 99⁴. Przy wyznaczaniu czasu ochrony, o którym mowa w art. 99¹ i w art. 99², stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 i art. 39.

Art. 99⁵. 1. Przepisy ustawy stosuje się do pierwszych wydań:

- 1) których wydawca ma na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania lub siedzibę lub
 - 2) których wydawca ma na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego miejsce zamieszkania lub siedzibę, lub
 - 3) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.
2. Przepisy ustawy stosuje się do wydań naukowych i krytycznych, które:
- 1) zostały dokonane przez obywatela polskiego albo osobę zamieszkałą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub
 - 2) zostały ustalone po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
 - 3) zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
 - 4) są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Oddział 4

Postanowienia wspólne dotyczące praw pokrewnych

Art. 100. Wykonywanie praw do artystycznych wykonań, fonogramów, wideogramów, nadań programów, a także pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych, podlega odpowiednio ograniczeniom wynikającym z przepisów art. 23-35.

Art. 101. Do artystycznych wykonań, fonogramów, wideogramów, nadań programów, pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 1 ust. 4, art. 6, art. 6¹, art. 8 ust. 2, art. 22, art. 39, art. 51, art. 79 i art. 80.

Art. 102. 1. Na każdym egzemplarzu fonogramu lub wideogramu umieszcza się, poza oznaczeniami dotyczącymi autorstwa i artystycznego wykonawstwa, tytułami utworów oraz datą sporządzenia, nazwisko lub firmę (nazwę) producenta oraz, w wypadku utrwalenia nadania, nazwę organizacji radiowej lub telewizyjnej.

2. Domniemywa się, że egzemplarze niespełniające wymogów określonych w ust. 1 zostały sporządzone bezprawnie.

Art. 103. Spory dotyczące praw pokrewnych należą do właściwości sądów okręgowych.

Rozdział 12

Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi

Art. 104. 1. Organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, zwanymi dalej "organizacjami zbiorowego zarządzania", w rozumieniu ustawy, są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy.

2. Do organizacji, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy prawa o stowarzyszeniach, z tym że:

- 1) członkiem organizacji może być również osoba prawna;
- 2) podjęcie przez organizację działalności określonej w ustawie wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 3) nadzór nad organizacjami sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela zezwolenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, organizacjom dającym rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami.

4. W przypadku stwierdzenia naruszenia zakresu udzielonego zezwolenia, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wzywa organizację do usunięcia naruszenia w wyznaczonym terminie z zagrożeniem cofnięcia zezwolenia.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, może być cofnięte, jeżeli organizacja:

- 1) nie wykonuje należycie obowiązków w zakresie zarządzania powierzonymi jej prawami autorskimi lub pokrewnymi oraz ich ochrony;
- 2) narusza przepisy prawa w zakresie udzielonego zezwolenia.

6. Decyzja ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o udzieleniu lub o cofnięciu zezwolenia na podjęcie wykonywania przez organizację zbiorowego zarządzania uprawnień określonych w ust. 1 podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

Art. 105. 1. Domniemywa się, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz że ma legitymację procesową w tym zakresie. Na domniemanie to nie można się powołać, gdy do tego samego utworu lub artystycznego wykonania rości sobie tytuł więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania.

2. W zakresie swojej działalności organizacja zbiorowego zarządzania może się domagać udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat.

Art. 106. 1. Organizacja zbiorowego zarządzania jest obowiązana do jednakowego traktowania praw swoich członków oraz innych podmiotów przez siebie reprezentowanych w zakresie zarządzania tymi prawami lub dochodzenia ich ochrony.

2. Organizacja zbiorowego zarządzania nie może, bez ważnych powodów, odmówić zgody na korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań w granicach wykonywanego przez siebie zarządu.

3. Organizacja zbiorowego zarządzania nie może, bez ważnych powodów, odmówić podjęcia zarządzania prawem autorskim lub prawem pokrewnym. Zarządzanie to wykonuje zgodnie ze swoim statutem.

Art. 107. Jeżeli na danym polu eksploatacji działa więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania, organizacją właściwą w rozumieniu ustawy jest organizacja, do której należy twórca lub artysta wykonawca, a gdy twórca lub artysta wykonawca nie należy do żadnej organizacji albo nie ujawnił swojego autorstwa - organizacja wskazana przez Komisję Prawa Autorskiego, o której mowa w art. 108 ust. 1.

Art. 108. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego powołuje Komisję Prawa Autorskiego, zwaną dalej "Komisją", składającą się z czterdziestu arbitrów powoływanych w odpowiedniej proporcji spośród kandydatów, o których mowa w ust. 2.

2. Kandydatów na członków Komisji przedstawiają organizacje zbiorowego zarządzania, stowarzyszenia twórców, artystów wykonawców, producentów, organizacje zrzeszające podmioty zajmujące się zawodowo korzystaniem z utworów oraz organizacje radiowe i telewizyjne, w terminie wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Informację o terminie ogłasza się w drukowanych dziennikach prasowych.

3. (utracił moc).

4. Do postępowania przed Komisją w sprawach, o których mowa w ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Od orzeczeń Komisji wydanych w tym trybie służy odwołanie do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

5. Komisja w składzie trzyosobowym wyznaczonym z grona arbitrów po jednym przez każdą ze stron oraz superarbitra wybranego przez tak wyznaczonych arbitrów rozstrzyga spory dotyczące stosowania tabel, o których mowa w ust. 3, oraz spory związane z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1. Jeżeli jedna ze stron nie wyznaczy arbitra albo arbitrzy nie wyznaczą superarbitra, zostaną oni wyznaczeni przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

6. Do postępowania przed Komisją w sprawach, o których mowa w ust. 5, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o

postępowaniu przed sądem polubownym.

7. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia Komisji, o którym mowa w ust. 5, może w terminie 14 dni od dnia doręczenia rozstrzygnięcia wnieść powództwo do właściwego sądu okręgowego.

8. Arbitrom za udział w posiedzeniach Komisji przysługuje wynagrodzenie.

9. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb działania Komisji, wysokość wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 8, wysokość opłat za postępowanie przed Komisją oraz zasady ich wnoszenia.

Art. 109. Postanowienia umowne mniej korzystne dla twórców, niż wynikałyby to z tabel, o których mowa w art. 108 ust. 3, są nieważne, a ich miejsce zajmują odpowiednie postanowienia tych tabel.

Art. 110. Wysokość wynagrodzeń dochodzonych w zakresie zbiorowego zarządzania przez organizacje zbiorowego zarządzania powinna uwzględniać wysokość wpływów osiąganych z korzystania z utworów i artystycznych wykonań, a także charakter i zakres korzystania z tych utworów i wykonań artystycznych.

Rozdział 12¹

Kontrola produkcji nośników optycznych

Art. 110¹. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego sprawuje kontrolę w zakresie produkcji i zwielokrotniania nośników optycznych, w szczególności w celu zapewnienia ich zgodności z udzielonymi przez uprawnionych, na podstawie niniejszej ustawy, upoważnieniami.

Art. 110². Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w zakresie, o którym mowa w art. 110¹, jest obowiązany do stosowania kodów identyfikacyjnych we wszystkich urządzeniach i ich elementach, podczas procesu produkcji nośników optycznych.

Art. 110³. 1. Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w zakresie, o którym mowa w art. 110¹, informuje ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o przedmiocie i zakresie prowadzonej działalności w terminie trzydziestu dni od dnia rozpoczęcia tej działalności.

2. Przedsiębiorca przekazuje ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informacje dotyczące:

- 1) imienia i nazwiska, miejsca zamieszkania i adresu albo nazwy, siedziby i adresu, osób uprawnionych do jego reprezentowania, a także miejsca wykonywania działalności;
- 2) posiadanych urządzeń do produkcji i zwielokrotniania nośników optycznych;
- 3) zastosowanych, we wszystkich urządzeniach i ich elementach, podczas procesu produkcji, kodach identyfikacyjnych.

3. Przedsiębiorca przekazuje, w terminie do dziesiątego dnia każdego miesiąca, informacje za okres miesiąca poprzedzającego, dotyczące:

- 1) zbiorczej wielkości produkcji i jej rodzaju;
- 2) wykonywania zamówień poza miejscem prowadzenia działalności;
- 3) rozporządzenia urządzeniami do produkcji i zwielokrotniania nośników optycznych.

4. Pierwsze przekazanie przez przedsiębiorcę informacji, o których mowa w ust. 3, następuje w terminie do dziesiątego dnia miesiąca następującego po miesiącu przekazania przez przedsiębiorcę informacji, o których mowa w ust. 1, za okres od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej w zakresie, o którym mowa w art. 110¹, nie dłuższy jednak niż dwa poprzednie miesiące.

5. Przedsiębiorca niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wszelkich zmianach informacji, o których mowa w ust. 2.

6. Informacje są składane na formularzach.

7. Przedsiębiorca przechowuje dokumentację stanowiącą podstawę sporządzenia informacji, o których mowa w ust. 2 i 3, przez okres pięciu lat.

Art. 110⁴. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego prowadzi rejestr informacji, o których mowa w art. 110³.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela każdemu, kto ma w tym interes prawny, informacji zawartych w rejestrze, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie naruszenia praw autorskich lub praw pokrewnych, w zakresie niezbędnym do dochodzenia ich ochrony.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób prowadzenia rejestru informacji, tryb przekazywania informacji przez przedsiębiorcę oraz wzory formularzy,
- 2) rodzaje kodów identyfikacyjnych zgodnych ze standardami międzynarodowymi w tym zakresie,

uwzględniając konieczność zapewnienia przejrzystości zapisu informacji znajdujących się w rejestrze oraz nieobciążanie przedsiębiorcy nadmiernymi utrudnieniami w zakresie prowadzonej działalności.

Art. 110⁵. 1. W ramach sprawowanej kontroli minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może, w każdym czasie, z uwzględnieniem przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, zarządzić przeprowadzenie kontroli działalności przedsiębiorcy w zakresie zgodności ze stanem faktycznym informacji, o których mowa w art. 110³.

2. Kontrolę przeprowadza kontroler na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia zawierającego wskazanie przedsiębiorcy, przedmiotu, zakresu i terminu rozpoczęcia i zakończenia kontroli oraz dowodu tożsamości.

3. Przedsiębiorca udostępnia na żądanie kontrolera wszystkie dokumenty i materiały niezbędne do przeprowadzenia kontroli.

4. Kontroler ma prawo do:

- 1) wstępu na teren nieruchomości, do obiektu, lokalu lub ich części należących do przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie, o którym mowa w art. 110¹;
- 2) wglądu do dokumentów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej będącej przedmiotem kontroli, z zachowaniem przepisów o ochronie tajemnic ustawowo chronionych;
- 3) żądania od pracowników ustnych i pisemnych wyjaśnień;
- 4) zabezpieczania dowodów.

Art. 110⁶. 1. Wyniki przeprowadzonej kontroli kontroler przedstawia w protokole kontroli.

2. Protokół kontroli sporządza się w dwóch egzemplarzach; jeden egzemplarz otrzymuje przedsiębiorca.

3. Protokół kontroli podpisują kontroler i przedsiębiorca.

4. W przypadku odmowy albo niemożliwości podpisania protokołu kontroli przez przedsiębiorcę protokół podpisuje tylko kontroler, dokonując w protokole stosownej adnotacji o tej odmowie albo o przyczynach uniemożliwiających podpisanie protokołu kontroli.

Art. 110⁷. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego sporządza w terminie 30 dni od dnia podpisania protokołu kontroli wystąpienie pokontrolne, które niezwłocznie przekazuje przedsiębiorcy.

2. Przedsiębiorca, w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, może zgłosić na piśmie zastrzeżenia do ustaleń i wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym.

Rozdział 13

Fundusz Promocji Twórczości

Art. 111. 1. Tworzy się Fundusz Promocji Twórczości, zwany dalej "Funduszem".

2. Funduszem dysponuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Fundusz jest państwowym funduszem celowym nieposiadającym osobowości prawnej.

Art. 111¹. 1. Podstawą gospodarki finansowej Funduszu jest roczny plan finansowy, sporządzany na każdy rok budżetowy i zatwierdzany przez dysponenta Funduszu.

2. Roczny plan finansowy określa w szczególności:

- 1) przychody i wydatki;
- 2) stan środków obrotowych Funduszu na początek i koniec roku budżetowego;
- 3) należności i zobowiązania.

3. Sprawozdania budżetowe z wykonania rocznego planu finansowego Funduszu sporządza się w terminach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 112. Przychodami Funduszu są:

- 1) wpływy określone w art. 40;
- 2) wpływy określone w art. 79 ust. 2;
- 3) dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny;
- 4) inne wpływy.

Art. 113. Środki Funduszu przeznacza się na:

- 1) stypendia dla twórców;
- 2) pokrycie w całości lub w części kosztów wydań utworów o szczególnym znaczeniu dla kultury i nauki polskiej oraz wydań dla niewidomych;
- 3) pomoc socjalną dla twórców.

Art. 113¹. Do wpłat, o których mowa w art. 40, stosuje się przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.²⁾), z tym że uprawnienia organów podatkowych określone w tej ustawie przysługują ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Art. 114. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii właściwych stowarzyszeń twórców, powołuje komisję opiniującą wnioski w sprawie dofinansowania wydań utworów o szczególnym znaczeniu dla kultury i nauki polskiej, wydań dla niewidomych oraz o przyznaniu stypendiów i pomocy socjalnej dla twórców.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, podmioty uprawnione do występowania z wnioskiem o przyznanie środków z Funduszu oraz wymogi formalne, jakim powinien odpowiadać wniosek, uwzględniając konieczność właściwej realizacji zadań Funduszu.

Rozdział 14

Odpowiedzialność karna

Art. 115. 1. Kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

2. Tej samej karze podlega, kto rozpowszechnia bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie albo publicznie zniekształca taki utwór, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie.

3. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w inny sposób niż określony w ust. 1 lub ust. 2 narusza cudze prawa autorskie lub prawa pokrewne określone w art. 16, art. 17, art. 18, art. 19 ust. 1, art. 19¹, art. 86, art. 94 ust. 4 lub art. 97, albo nie wykonuje obowiązków określonych w art. 19³ ust. 2, art. 20 ust. 1-4, art. 40 ust. 1 lub ust. 2,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 116. 1. Kto bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom rozpowszechnia cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

3. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

4. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 117. 1. Kto bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom w celu rozpowszechnienia utrwala lub zwielokrotnia cudzy utwór w wersji oryginalnej lub w postaci opracowania, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

2. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 118. 1. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom nabywa lub pomaga w jego zbyciu albo przedmiot ten przyjmuje lub pomaga w jego ukryciu,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 5.

3. Jeżeli na podstawie towarzyszących okoliczności sprawca przestępstwa określonego w ust. 1 lub 2 powinien i może przypuszczać, że przedmiot został uzyskany za pomocą czynu zabronionego,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 118¹. 1. Kto wytwarza urządzenia lub ich komponenty przeznaczone do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń przed odtwarzaniem, przegrywaniem lub zwielokrotnianiem utworów lub przedmiotów praw pokrewnych albo dokonuje obrotu takimi urządzeniami lub ich komponentami, albo reklamuje je w celu sprzedaży lub najmu,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

2. Kto posiada, przechowuje lub wykorzystuje urządzenia lub ich komponenty, o których mowa w ust. 1,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 119. Kto uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie prawa do kontroli korzystania z utworu, artystycznego wykonania, fonogramu lub wideogramu albo odmawia udzielenia informacji przewidzianych w art. 47,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 120. (uchylony).

Art. 121. 1. W wypadku skazania za czyn określony w art. 115, 116, 117, 118 lub 118¹, sąd orzeka przepadek przedmiotów pochodzących z przestępstwa, chociażby nie były własnością sprawcy.

2. W wypadku skazania za czyn określony w art. 115, 116, 117 lub 118, sąd może orzec przepadek przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa, chociażby nie były własnością sprawcy.

Art. 122. Ściganie przestępstw określonych w art. 116 ust. 1, 2 i 4, art. 117 ust. 1, art. 118 ust. 1, art. 118¹ oraz art. 119 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 122¹. W sprawach o przestępstwa określone w art. 115-119 pokrzywdzonym jest również właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

Art. 123. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, może wyznaczyć sądy rejonowe właściwe do rozpoznawania spraw o przestępstwa, o których mowa w art. 115-119 - na obszarze właściwości danego sądu okręgowego.

Rozdział 15

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 124. 1. Przepisy ustawy stosuje się do utworów:

- 1) ustalonych po raz pierwszy po jej wejściu w życie;
- 2) do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych nie wygasły;
- 3) do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych wygasły, a które według niniejszej ustawy korzystają nadal z ochrony, z wyłączeniem okresu między wygaśnięciem ochrony według ustawy dotychczasowej i wejściem w życie niniejszej ustawy. Ustawa nie narusza własności egzemplarzy utworów rozpowszechnionych przed dniem jej wejścia w życie.

2. Przepis ust. 1 pkt 3 stosuje się do utworów obywateli obcych stale zamieszkałych za granicą, pod warunkiem wzajemności.

3. (uchylony).

4. Postanowienia umów, zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy, sprzeczne z przepisami art. 75 ust. 2 i 3 są nieważne.

Art. 125. 1. Przepisy ustawy stosuje się do artystycznych wykonania:

- 1) ustalonych po raz pierwszy po jej wejściu w życie;
 - 2) w zakresie korzystania z nich po jej wejściu w życie, jeżeli według przepisów niniejszej ustawy korzystają nadal z ochrony.
2. Ustawa nie narusza własności egzemplarzy, na których utwalono artystyczne wykonanie przed dniem jej wejścia w życie.

Art. 126. 1. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) fonogramów i wideogramów, które zostały sporządzone po jej wejściu w życie;
- 2) programów radiowych i telewizyjnych, które zostały nadane po jej wejściu w życie;
- 3) fonogramów i wideogramów oraz programów radiowych i telewizyjnych, które według niniejszej ustawy korzystają nadal z ochrony.

2. Zasady, o której mowa w ust. 1 pkt 3, nie stosuje się do korzystania przez szkoły w celach dydaktycznych ze sporządzonych przed dniem wejścia w życie ustawy nadań, fonogramów i wideogramów niebędących filmami fabularnymi oraz spektaklami teatralnymi, a także do korzystania z utrwalałych na fonogramach i wideogramach artystycznych wykonań.

Art. 127. 1. Jeżeli rozpoczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy korzystanie z utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu lub programu radiowego albo telewizyjnego było według przepisów dotychczasowych dozwolone, natomiast po tej dacie wymaga zezwolenia, to może być ono dokończzone, pod warunkiem że uprawniony otrzymał stosowne wynagrodzenie.

2. Z zastrzeżeniem ust. 3, dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy czynności prawne odnoszące się do prawa autorskiego są skuteczne i podlegają ocenie według przepisów prawa dotychczasowego; odnosi się to również do zdarzeń innych niż czynności prawne.

3. Ustawę stosuje się do umów długoterminowych, które zawarte zostały przed dniem jej wejścia w życie, w odniesieniu do okresu następującego po tej dacie oraz do zobowiązań, które powstały przed dniem wejścia w życie ustawy, w odniesieniu do skutków prawnych zdarzeń następujących po tej dacie, nie związanych z istotą zobowiązania.

4. Umowy zawarte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie obejmują praw pokrewnych, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 127¹. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze zarządzenia, utworzy zespół do spraw przeciwdziałania naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz określi jego skład, zadania i tryb działania.

Art. 128. Traci moc ustawa z dnia 10 lipca 1952 r. o prawie autorskim (Dz. U. Nr 34, poz. 234, z 1975 r. Nr 34, poz. 184 i z 1989 r. Nr 35, poz. 192).

Art. 129. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 124 ust. 3, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy 91/250/WE z dnia 14 maja 1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz. Urz. WE L 122 z 17.05.1991),
- 2) dyrektywy 92/100/WE z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz. Urz. WE L 346 z 27.11.1992),
- 3) dyrektywy 93/83/WE z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz. Urz. WE L 248 z 06.10.1993),
- 4) dyrektywy 93/98/WE z dnia 29 października 1993 r. w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (Dz. Urz. WE L 290 z 24.11.1993),
- 5) dyrektywy 96/9/WE z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz. Urz. WE L 77 z 27.03.1996).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej - dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej - wydanie specjalne.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199 oraz z 2006 r. Nr 66, poz. 470.